

РІК LV, Ч. 5

ТРАВЕНЬ — 1998 — МАЙ

No. 5, VOL. LV

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

НАШЕ ЖИТТЯ

PIK LV,

ТРАВЕНЬ

Ч. 5

Виходить раз у місяць
видає

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Неприбуткова організація

Засновник Українського Музею в Нью-Йорку

Головний редактор — Ірена Чабан

Редактор англомовної частини — Тамара Стадниченко

Редакційна колегія:

Анна Кравчук — Голова Союзу Українок Америки

Марта Богачевська-Хом'як

Любов Волинець

Анна-Галія Горбач

Іванна Рожанковська

Ярослава Рубель — член Екзекутиви СУА
для справ пресиАдреса редакції: 108 Second Avenue
New York, NY 10003

Тел.: (212) 674-5508 Факс: (212) 254-2672

Адміністратор-бухгалтер М. Оріся Яцусь

Тел/Факс: (732) 441-9377

Річна передплата в США

Для членів СУА \$ 25.00

Для інших передплатників \$ 30.00

Поодинокі число \$ 3.00

В країнах поза межами США US \$ 40.00

ЗМІСТ

Світлана Кузьменко. Українка	1
Вадим Павловський. Перше українське жіноче об'єднання в Києві	1
Світлана Кочерга. Комарівни	5
Наш автор	8
Надія Кир'ян. У сонці — слові	9
Валентина Борисенко. Звичаї та обряди при народженні дитини	9
Михайло Глушко. У зоні відчуження Чорнобильської АЕС	13
Вісті з Централі	14
Our Life	
Ірина Kurowyckyj. Intrnational Women's Day, Celebrated at the White House	17
Ірина Kurowyckyj. International Day of the Family.	19
Hélène Turkewicz-Sanko. Four Ukrainian Women Writers.	20
Ihor Magun, MD. For Your Eyes Only.	22
Tamara Stadnychenko. A Mother's Day Story	23
Cooky's Corner.	24
Христя Навроцька. Наше харчування.	25
Дописи округ і відділів	26
Загальні збори відділів	28
Пожертви	29
Нашим дітям	34
Посмертні згадки	36

Ілюстрації Зоряни Сохацької-Атлантової.

Illustrations by Zoriana Sokhatska-Atlantova.

На обкладинці: Ірина Твердохліб, "Квіти". Графіка.

On the cover: Irene Twerdochlib — Linoleum Cut.

OUR LIFE

VOL. LV

MAY

No. 5

Published by
UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.
Non-profit organization
Founders of The Ukrainian Museum in New York, N.Y.

Editor-in-Chief — Irena Chaban

English Editor — Tamara Stadnychenko

Contributing Editors:

Anna Krawczuk — UNWLA Inc. President

Martha Bohachevsky Chomiak

Anna-Halla Horbach

Iwanna Rozankowskyj

Jaroslawa Rubel — UNWLA Inc. Press Chair

Lubow Wolynets

Editorial Office: 108 Second Avenue
New York, NY 10003

Тел.: (212) 674-5508 Факс: (212) 254-2672

Business administrator: M. O. Jacus

Тел/Факс: (732) 441-9377

Annual subscription in the USA for UNWLA members .. \$ 25.00

Annual subscription in the USA for other subscribers ... \$ 30.00.

Annual subscription in countries other
than USA \$40.00 US currency.

Single copy \$3.00

Просимо всіх дописувачів посилати до редакції тільки оригінали дописів,
статтей. Згідно з журналістичною практикою, не подається копій, що були
поміщені чи переслані до інших видань.

Незамовлених матеріялів редакція не повертає, а також не веде листування
з приводу невикористаних матеріялів.

Редакція застерігає за собою право скорочувати прислані матеріяли і ви-
правляти мову. Статті, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди
відповідають поглядам редакції.

Передруки і переклади матеріялів з "Нашого Життя" дозволені за поданням
джерела.

На адресі, поміщеній на журналі, є зазначено, доки заплачена передплата.

Усі редакційні матеріяли просимо пересилати на адресу редакції, з поміткою
"редакторів".

Кошти вироблення кліш покривають дописувачі.

Дописи просимо писати виразно, через два інтервали, зокрема чітко імена і
прізвища поданих осіб.

Редакція приймає за домовленням, тел.: 1-212-674-5508.

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly (except August) by Ukrainian National
Women's League of America, Inc., 108 Second Avenue, New York, NY. 10003
ISSN 0740-0225

Periodicals Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices.
(USPS 414-660)

Postmaster: send address changes to

"OUR LIFE", 108 Second Ave., New York, NY 10003

© Copyright 1998 Ukrainian National Women's League of America, Inc.

Printed by Computoprint Corp., 35 Harding Ave., Clifton, NJ 07011
Tel.: (973) 772-2166 Fax: (973) 772-1963 e-mail: computopr@aol.com

УКРАЇНКА

Я сьогодні зустрілась з іконою
У господі значної людини:
Літня жінка дивилась утомою
З невідомого майстра картини.

Сонце образ її золотило.
Як зустрілись очима — впізнала.
Я оцю невпокорену силу
Вже не раз у житті зустрічала.

Із душею посвяти преповною,
Від якої ставало тепліш.
Із рукою до болю мозольною,
Що голубить могла найніжніш.

Із по вінця турботою в серці,
Із відвічною вірою в Бога.
Це вона на труднім перехресті
Людям легшу давала дорогу.

Три кути в своїй хаті тримаючи,
У війну не питала — чи слід?
Коли їсти сама ледве маючи,
Полоненим ділила свій хліб.

Не питала тоді: хто і що той він,
Як давала йому половину.
У той час він їй був тільки матері син.
У той час він був їй лиш людиною.

Скільки раз, скільки раз зустрічала я
У біді це осяйне лице.
Де життя кожну зморшку позначило
Небуденного світла вінцем.

Я спитала: кому ким доводилась
В цій родині селянка оця
Із природно-шляхетною вродою,
Як саме найсправжніше життя?

Ким, — спитала, — кому тут доводилось
Це відвічне долання розпук,
Ця сторінка з правдивої повісті?
А тут жив її перший онук.

ВАДИМ ПАВЛОВСЬКИЙ

ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ В КИЄВІ (1901 — 1905)

Восени 1901 р. в Києві виникло об'єднання українського жіноцтва, що взяло собі назву "Жіноча громада".¹ Воно існувало до революції 1905 р. Ця Громада була нелегальна, бо в царській Росії, а особливо в ті часи, було заборонено будь-які самовільні об'єднання, а тим більше українські національні, під загрозою тюрми й заслання. Отже, "Жіноча громада" була протизаконною вже самим фактом свого існування.

Ініціаторками й старшими членами цієї Громади були Людмила Михайлівна Драгоманова, дружина Михайла Драгоманова, Варвара Іванівна Житецька, дружина фі-

лолога Павла Житецького, письменниця Марія Загірня — Марія Миколаївна Грінченко, дружина письменника Бориса Грінченка, Дарія Іванівна Романова (письменниця Одарка Романова), письменниця Людмила Михайлівна Старицька-Черняхівська, середульша донька драматурга Михайла Старицького, Марія Матвіївна Степаненко — дружина завідувача української книгарні журналу *Київская старина*, Марія Микитівна Тимченко — дружина філолога Євгена Тимченка, Марія Вікторівна Чикаленко, дружина громадського діяча, а згодом ви-

давця газети Рада Євгена Чикаленка, і Любов Михайлівна Шульгіна, дружина громадського діяча Якова Шульгіна.

Загалом кажучи, ці жінки (крім Марії Степаненко) мало брали безпосередньої участі в активній діяльності "Жіночої громади", але вони мали великий життєвий досвід і допомагали молодим членам своїми порадами. Поза тим у декого з них відбувалися чергові щомісячні збори членів Громади; найчастіше це бувало у Чикаленків.

Активну роботу провадили молодші. Це були Оксана Михайлівна Стешенко — молодша сестра Старицької-Черняхівської, Марія Варфоломіївна Лівницька, уроджена Ткаченко, три доньки композитора Миколи Лисенка — Катря, Галя й Мар'яна, Євгенія Михайлівна Щербаківська, доньки Євгена Чикаленка — Ганна й Вікторія, донька Бориса Грінченка Настя, Євгенія Миколаївна Лівницька, Марія Григоріївна Гоженко, Катерина Ярмут. Були також і ще зовсім молоді дівчатка-гімназистки Надія Яковлівна Шульгіна та Дора (Ізидора Петрівна) Косач, наймолодша сестра Лесі Українки; вони, як і Вікторія Чикаленко, стали членами Громади перед кінцем її існування. Було ще кілька членів, але про них не маємо ніяких відомостей. Відомо тільки, що одна з них була донькою (чи дружиною?) поета Мусія Кононенка (1861-1922)², який друкувався в галицьких журналах 1880-1900-их років, підписуючися "М. Школиченко".

Члени "Жіночої Громади" ставили собі декілька завдань. Головні завдання були: укладання українських бібліотечок для села,³ піднесення своєї власної національної культури,⁴ допомога здібним селянським дівчатам, що бажали стати вчительками сільських шкіл,⁵ а також виховання власних дітей в українському національному дусі.⁶ Феміністичні гасла їх не цікавили й не вабили, як і політичні гасла українських революційних партій, котрі саме тоді народжувалися. Їхня мета була, в усякому разі — в перші роки, суто просвітянська.⁷

Постійної голови Громада не мала; на зборах головувала, звичайно, господиня хати.⁸ Громада мала секретарку зборів (найчастіше Ганну Чикаленко), яка зашифровано записувала, а на наступних зборах відчитувала, що відбувалося на попередніх зборах, записувала ухвали зборів, порядок денний і т. д. Також був скарбник (найчастіше — Марія Лівницька або Євгенія Щербаківська); вона читала на кожних зборах свій звіт, теж із зашифрованих записів. Праця скарбника була дуже невдячна, бо на зборах звичайно бували не всі члени, і скарбникові доводилося ходити по хатах, збираючи заборгованість.

Членські внески, які мали платити щомісяця, йшли на купівлю книжок. В додаток до того ще влаштовували лотерії, на яких найбільше було саморобних призів — розмальованих олійними фарбами глечиків, різних вишиваних дрібничок, штучних квітів, переважно виготовлених Одаркою Романовою з шовку й оксамиту (ці квіти були тоді в моді на жіночі капелюхи і молоді дівчата вчилися в неї робити їх), а також пожертви — книжки, музичні ноти, іграшки тощо. Траплялося, що не всі квитки продавали й тоді скарбникові доводилося брати їх собі, платячи власні гроші.⁹ Збирання грошей було протизаконним, і скарбник знав, чим ризикував.

Збори провадилися щоразу в іншому місці, завжди

в когось із членів Громади. Найчастіше це бувало в родині Чикаленків, що жила тоді на Маріїнсько-Благовіщенській 91, у Марії Тимченко — в будинку історика Володимира Антоновича на розі Кузнечної й Жилинської вулиць, у Грінченків — на Гоголівській 8, у Одарки Романової — на Обсерваторній вулиці, у Степаненків — на Безаківській 8, у Лисенків — на Маріїнсько-Благовіщенській 95. Часом збиралися в кімнаті, де жила щойно одружена Марія Лівницька з чоловіком внизу Караваївської вулиці (до осені 1902 р.) збиралися і в інших місцях, але рідко. Звичайно приходило тільки яких п'ять-сім душ, а це дуже ускладнювало збирання членських внесків.

Діяльність "Жіночої громади" теж була протизаконна. Громада уклала недорогі (по 10-12 карбованців) бібліотечки з дозволених цензурою українських брошурок і грубших книжок і розсилала їх по селах довіреними українцям із сільської інтелігенції, наприклад, учителям, лікарям, фельдшерам чи освіченим селянам, щоб вони позичали їх іншим.¹⁰

Перші роки нашого століття були позначені запеклою боротьбою уряду проти української мови й, особливо, забороною українського друкованого слова. Розпочата "Валуєвським" чи "Емським" указом 1863 р. й підтримана "Указом Юзефовича" 1876 р. та додатковими розпорядженнями 1881 і 1892 рр., ця заборона виключала можливість друкування українською мовою та поширення в російській імперії будь-чого, крім літературних творів, з числа яких легко можна було дістати цензурні дозволи лише на макулятурну дешевку "хахляцького" жанру.¹¹ На весні 1895 р. в Петербурзі вийшло нове розпорядження; воно забороняло друкувати українське читанки для дітей, "хотя бы по существу содержания они и представлялись благонадежными".¹²

Але саме в цьому розпорядженні була невеличка примітка про те, що Головна цензура "признала иногда возможным разрешить к печати в виде исключения небольшие популярные брошюры на малорусском наречии".¹³ Українці вцепилися за таку можливість і створили кілька видавничих товариств, посилаючи до управління Головної цензури десятки рукописів популярних брошур на різні теми. Українці Петербургу створили 1898 р. "Благотворительное общество издания общепользных и дешевых книг",¹⁴ у статуті якого говорилося, що воно має "прийти на помощь религиозно-нравственному и экономическому состоянию малорусского народа (...), издавая одобренные цензурою дешевые и доступные по языку и содержанию книги...". На цій підставі й писали брошури "доступным языком" — по-українськи — й щороку подавали на цензуру кілька десятків рукописів про сільське господарство, про хвороби, про природознавство і т. д. З них цензура пропускала щороку по 6-8 брошурок.¹⁵

У Києві українці закликали 1895 р. видавниче товариство "Вік". Воно спромоглося випускати річно по 4-5 книжечок. За 10 років, з 1895 р. по 1904 р., до місцевого Цензурного комітету в Києві надійшло 230 українських рукописів, з яких дозволено було друкувати лише 80 брошур про господарювання, про хвороби та інше.¹⁶

І в той самий час ці, дозволені цензурою, книжечки поліція на місцях забороняла продавати, а позичання їх

іншим на селі загрожувало доносами, прикroщами від поліції та по службі, аж до втрати посади, а то навіть і судом, тюрмою та засланням — "за розповсюдження українського друкованого слова". Так було в 1900-их роках.¹⁷

Зате дозволялося тримати й давати читати іншим такі "лубкові" макулятурні копійчані видання, як збірки "хахляцьких" анекдотів ("Торба реготу", "Побрехеньки"...), сонники й релігійно-моралізаторські в монархічному дусі брошури, російські макулятурні видання "из малороссийской жизни" (здебільшого переробки повістей Гоголя, як "Страшна помста" і ін.), українсько-московські співаники і тому подібний мотлох.

Отже, завдання членів "Жіночої громади" було робити списки брошурок і книжечок, які підходили б до рівня малоосвіченого сільського читача й давали б йому знання й культурну розвагу в зрозумілій формі. Для цього треба було переглядати весь мотлох "хахляцької" макулятури, в якому губилися окремі дійсно вартісні брошури, читати ці брошури й складати на кожну з них рецензію чи анотацію. Ці рецензії мали пізніше бути прочитані на зборах Громади, де обговорювали їх, оцінювали (і зміст рецензії, і її мову, яку, коли треба, поправляли) і вирішували, чи варто було брошуру тримати в списках книжок для бібліотечок, для котрого читацького рівня її ліпше використовувати.¹⁸ Картки з рецензіями йшли до каталогу української книгарні журналу *Киевская Старина* — єдиної тоді не лише в Києві, але й на всю підросійську Україну.

Виникла нова, мовна проблема писання рецензій: хоча члени "Жіночої громади" походили зі свідомих, інтелігентних українських родин, далеко не всі вони (а особливо молодь) вміли писати грамотно рідною мовою. В школі вони вчилися й звикли писати тільки по-російськи, отже, й їхній спосіб думання й висловлювання та запас слів різнився від народного українського. Пробуючи писати свої рецензії, вони дуже скоро відчули, що перед ними виникло ще одне завдання — навчитися добре писати рідною мовою. А написане треба буде читати перед іншими членами Громади, і доведеться червоніти за своє писання, якщо будуть присутні члени-письменниці: Одарка Романова, Марія Загірня, а що вже робити, коли прийде Людмила Старицька-Черняхівська зі своєю вбивчою льорнеткою й ущипливо-іронічними зауваженнями!¹⁹

Це почало турбувати молодь вже відразу після заснування Громади. Так, на зборах у помешканні Василя Пилиповича Степаненка над книгарнею *Киевской Старини* була спеціальна розмова на цю тему. Присутні були сам господар хати Степаненко, його дружина Марія — голова зборів, Галя Лисенко, Ганна Чикаленко, Євгенія Щербаківська та ще дехто. Вони радилися зі Степаненком і висловлювали свої побоювання писати українською мовою. Степаненко радив їм учитися писати, вправляючися в перекладанні по-українськи з російського тексту для себе, беручи для початку щось недовге й нескладне. Чим більше такої практики вони матимуть, тим легше буде їм працювати далі й писати самостійно.²⁰

Крім того, Степаненко рекомендував їм звертатися за порадами до філолога Євгена Костьовича Тимченка

(1866–1948). Тимченко, разом із своєю дружиною, членом "Жіночої громади", Марією Кістяківською-Тимченко, близькою своячкою Володимира Антоновича, мешкав тоді в домі Антоновича. Домовилися про день зустрічі з Тимченком і члени "Жіночої громади" Галя Лисенко, Ганна Чикаленко і Євгенія Щербинська пішли туди.

Там вже зібралося чимало народу: сам Тимченко, з пишними козацькими вусами, за які студенти прозвали його "Котиком", студент-медик Мережвінський і два-три молодих студенти. Вони ставили Тимченкові питання про те саме, що цікавило й дівчат із "Жіночої громади", а той докторальним тоном, весь час злегка посміхаючися, відповідав. Головне, що підкреслював Тимченко, це була потреба уникати русизмів.

"Ми так звикли до московської мови", — казав він, — "що не помічаємо, як ми українські слова перемішуємо з московськими і цілком губимося, коли нам треба сказати якесь ужиткове слово не по-російському".²¹ Відповідаючи на запитання Тимченко казав, які слова треба вживати замість російських, але відповіді його були сухі, лаконічні, часом трохи іронічні. Він не вдавався в деталі, не пояснював, чому він пропонує те чи інше слово, а просто казав "треба ось так!". Для слова "подвал" він подав "сутерен" — французьке слово, якого на селі, ясна річ, ніхто не зрозумів би.

Дівчата мали небагато користи від тієї візити.

Ця зустріч з Тимченком не випадково була влаштована в домі Антоновича. Попри те, що він там жив, було відомо, що поліція настільки звикла до частих великих зібрань гостей у Антоновича, як і у Миколи Лисенка, Михайла Старицького і Євгена Чикаленка, що перестала зважати на них.²²

Значно більше допомогли молодим членам "Жіночої громади" розмови з Іваном Матвійовичем Стешенком (1873–1918), братом Марії Степаненко й чоловіком наймолодшої доньки Старицького Оксани, члена Громади. Стешенко нещодавно скінчив філологічний факультет Київського університету й був добре обізнаний і зі старою, і з новітньою українською літературою, так само як і з світовою. Він розповів їм про сучасні течії в західному українському письменстві, що наслідували європейський символізм та імпресіонізм. Дівчатам стало ясно, що нема сенсу гаяти час на студіювання й писання рецензій на твори таких новаторів, як Ольга Кобилянська, Василь Стефаник або Марко Черемшина (які, до того ж, вживали слова й звороти західних говірок, незрозумілі на Наддніпрянщині), або на модерністичні оповідання й екзотичні вірші Агатагела Кримського: вони будуть просто незрозумілі селянам.²³

Із розмов зі Стешенком вони зрозуміли, чому старші члени Громади стояли на тому, щоб давати українському селу твори старших письменників: Г. Квітки-Основ'яненка, П. Куліша, Марка Вовчка, переклади деяких казок Г. Х. Андерсена, зроблені Михайлом Старицьким, оповідання І. Нечуя-Левицького, Грінченка і т. п., а з віршів — твори І. Котляревського, С. Руданського, байки Є. Гребінки й Л. Глібова, не кажучи вже про твори Тараса Шевченка. Сучасних письменників не завжди розуміли навіть деякі наші літературознавці, наприклад, Сергій Єфремов їдко розкритикував і висміяв новелі Ольги Кобилянської, не зрозумівши тонкої аналізи психічних

переживань і цікавих питань та високих ідей, властивих її творам. Твори Кобиланської були призначені для рафінованого читача, а наші селяни вчилися за російською читанкою К. Ушинського *Родное слово* для початкових шкіл.

На зборах Громади тепер дискутували питання, чи давати селу твори самих українських авторів, бо, як з'ясувалася справа, й своїх власних письменників, придатних для сільського читання, не бракувало, чи використовувати й російські брошури для народу, наприклад, толстовського видавництва "Посредник", перекладаючи такі з них, як "Много ли человеку земли нужно", "Где любовь, там и Бог", "Бог правду видит, да не скоро скажет" та інші. Дівчата вже стали почувати себе певніше й бралися перекладати з чужомовних авторів. Іван Стещенко допомагав їм в складних випадках. Так, коли Євгенія Щербаківська, перекладаючи з російського тексту, не знала, як сказати по-українськи "лесопильний завод", він дав їй український відповідник — тартак або тиртак. Тут вона відразу ж побачила зв'язок між цією назвою й словом "тирса". Тирса створюється, коли розпилюють дерева. А дівчата, знаючи це слово, думали, що воно має, якийсь зв'язок із степовою травою тирсою — й не могли того зв'язку дошукатися.²⁴

Стещенко радив членам Громади не намагатися робити точний переклад на українську мову, бо при цьому губиться жвавість і легкість мови, не старатися зберегти національні особливості й специфіку фразеології автора, а писати вільні перекази: зберігати фабулу, але пристосовувати виклад тексту до рівня й психіки малоосвіченого пересічного селянського читача-українця.

Готові переклади-перекази складалися так само в книгарні *Київської старини*, де й рецензії на видруковані книжечки.

Крім української "Жіночої громади", яка не ставила собі ніяких політичних завдань, у Києві була "Вільна громада" — філія РУПу (Революційної української партії), одним із організаторів якої був син Володимира Антоновича Дмитро, а членами були Володимир Винниченко, Євген Голіцинський, Андрій Лівіцький і його дружина, член "Жіночої громади" Марія Ткаченко-Лівіцька, Катерина Ярмут (згодом дружина Голіцинського), Марія Гоженко, Євгенія Лівіцька — сестра Андрія, Олександр Скоропис-Йолтуховський та деякі інші.

Вільна громада РУПу хотіла внести трохи революційного духу до "Жіночої громади" й пожвавити її роботу. Марія Лівіцька згадує в своїх споминах: "Тяжко було вносити туди революційний рух, коли там членами були пані поважного віку. Отже було постановлено притягти до "Жіночої громади" молодих членів. На мою рекомендацію прийняли до членів РУПу Марію Гоженко і сестру Андрія Женю Лівіцьку".²⁵ Тоді ж вступила до "Жіночої громади" й Катерина Ярмут.

Не знати, наскільки це "впливання молоді крові" пожвавило діяльність "Жіночої громади", але в усякому разі зв'язок між членами "Жіночої громади" й "Вільної громади" РУПу поширився й став тіснішим.

Кілька років перед тим у Києві створилася Українська студентська громада. В ній були Дмитро Антонович, Володимир Винниченко, Ростислав Лашенко, Євген Голіцинський, Олександр Скоропис-Йолтуховський, Катерина Ярмут, Василь Сочачів та інші. Пізніше, коли засновано РУП у Харкові, багато членів цієї Студентської громади увійшло до складу й київської "Вільної громади" РУПу. Обидві ці організації були нелегальні, як і "Жіноча громада", деякі члени Студентської громади, як і члени РУПу, були на підозрі в поліції; в них часом робили труси й заарештовували їх. Діяльність цих організацій конче вимагала суворої конспірації.

1. Марія Лівіцька. *На грані двох епох* (Нью-Йорк, 1972), стор. 115-117. Див. також: Ганна Чикаленко "Київська жіноча громада в перших роках ХХ ст." *Жінка* (Львів) 1939, стор. 2-3.
2. Марія Лівіцька. Там таки; Євгенія Щербаківська-Кричевська. Спогади в листі до автора з 1955 р.
3. Марія Лівіцька, стор. 11, 118; Олександр Лотоцький. *Сторінки минулого*. т. II (Варшава, 1933), стор. 248; Євгенія Щербаківська-Кричевська. Спогади в листі до автора з 1955 р.
4. Там таки.
5. Ганна Чикаленко. Там таки.
6. Марія Лівіцька, стор. 11, 118.
7. Ганна Чикаленко. Там таки.
8. Там таки.
9. Євгенія Щербаківська-Кричевська. З листа до автора 1955 р.
10. Марія Лівіцька, стор. 115-117.
11. Іван Огієнко. *Українська культура* (Катеринослав—Ляйпціг, 1923), стор. 211-217.
12. Олександр Лотоцький. Там таки.
13. Там таки.
14. Там таки, стор. 251-252.
15. Там таки, стор. 253.
16. М. Грушевський, *Українство в Росії* (С.-Петербург, 1906), стор. 17.
17. Іван Огієнко, стор. 220.
18. Ганна Чикаленко. Там таки.
19. Там таки; Марія Лівіцька, стор. 11, 118.
20. Євгенія Щербаківська-Кричевська. Спогади в листі до автора.
21. Там таки.
22. Євген Чикаленко. *Спогади*, ч. II (Львів, 1925), стор. 104.
23. Євгенія Щербаківська-Кричевська. З листа до автора 1955 р.
24. Там таки.
25. Марія Лівіцька, стор. 131-132.

Закінчення в наступному числі.

Єлисей Волянський з дружиною Вірою Комаровою. Фотографія із особистого архіву автора, публікується вперше.

Oleksiy Volianskiy and his wife, Vira Komarova. Photograph from the author's personal archives.

СВІТЛАНА КОЧЕРГА

КОМАРІВНИ

Їх було четверо сестер. А п'ята — названа сестра — Леся Українка. Це одній з них поетеса подарувала фотографію з сердечним надписом: "Квітці Маргаритці від сестри Лесі", і зберігала подаровану світлинку, на звороті якої було написано: "Коханому моему другові, дорогій сестрі Лесі від Маргарити".

Найближча за віком до Лесі (вона була старша всього на півтора року), Маргарита дійсно стала найкращою подругою Українки на все життя. Ось її слова про двадцятирічну Лесю: "Здається, я б половину свого життя віддала за те, щоб Леся була здорова, і я так її кохаю, так люблю, біда моя тільки, що я не вмію виказувати свою прихильність... Лесі я буду завше дякувати і платити... гарячою дружбою за те, що вона вгадала, що і під холодною наружністю може битись гаряче серце" (з листа до Олени Пчілки). Через два десятиліття, за півроку до свого останнього подиху Леся пише до Маргарити: "...ти не раз доказувала мені ділом твою справді щирі і незламну приязнь".

Однак не менш теплі, по-родинному приязні стосунки склались у Лесі з іншими сестрами, причому з роками ця приязнь дедалі міцніла.

І з Галиною.

І з Вірою.

І з Любою.

Виховувались сестри разом з єдиним своїм братом Богданом у сім'ї Михайла Комарова — визначного українського бібліофіла кінця XIX — початку XX століття. Цій сім'ї Леся Українка присвятила свій відомий поетичний цикл "Подорож до моря", у якому її талант чи не вперше блиснув усіма кольорами райдуги.

Ця подорож відбулася влітку 1888 року. Перетнувши всю Україну, Леся побачила "велике місто", ім'я котрому — Одеса. Проте не "будинками високими", не гамірними вулицями зачарувала Одеса юну поетесу. Тут вона вперше відкрила для себе морську стихію, яка виявилась такою близькою дівчині, що виросла під колискові пісні густих волинських лісів.

Там друга в прихильній дівчині
Знайшла я. І моря красу споглядали
Не раз ми при тихій годині.

На віку їй доведеться ще багато разів приїжджати до Одеси, і майже завжди поетеса зупинялась у родині Комарових. Востаннє це було 1913 року, коли Леся поверталася з Єгипту, і її, недужу і безсилу, змушені були на кріслі підняти на другий поверх.

Мабуть, Одеса насамперед була для Лесі містом Комарових, хоч вони не були корінними одеситами.

За походженням Михайло Комаров вважається росіянином, а його дружина Любов (дівооче прізвище Грабовська) — полькою. Обидвоє вони добре володіли українською мовою. На мою думку, українські гени, безумовно, можна знайти в родоводі сім'ї. А якщо моє припущення хибне, то тим більша честь і хвала подружжю Комарових, які прийняли українську культуру, як свою, позаяк жили на землі нашого народу і дітей своїх виховали свідомими українцями.

Михайло Комаров народився 1844 року на Січеславщині, густо политій козацькою кров'ю. Після закінчення правничого факультету Харківського університету працював у Воронежській губернії, а згодом в Києві та Умані (звідти родом і один з його псевдонімів — Уманець). Своєю невтомною працею Михайло Комаров залишив глибокий слід на ниві української культури, насамперед як бібліограф та видавець. Любов до книг спонукала його відкрити в Києві платну бібліотеку, там, напевно, він і познайомився з палким і невтомним збирачем українських сил Оленою Пчілкою. Цікаво, що перша книга, яку прочитала маленька донька Олени Пчілки Леся, належала перу Михайла Комарова і називалася "Розмова про земні сили".

Багато спільного в цих двох родинах. Хвороба доньки Галини (вона змалку заслабла на сколіоз) змусила родину Комарових шукати цілющих сил природи, отож 1887 року вони осіли в Одесі, де пан Комаров відразу став відомим як нотаріус. Але майже кожну вільну хвилину ця невсипуща людина з козацькими вусами та в круглих окулярах віддавала українському письменству, по-батьківськи захищаючи його від гострої коси російського царизму. Михайло Комаров не був осторонь і громадської роботи, разом з однодумцями об'єднав українських патріотів Одеси у "Стару громаду", став натхненником "Просвіти". За все це нам, сучасникам, належить ставитись до Михайла Комарова так, як і Леся Українка — "з великою пошаною".

Є ще один показник, що може свідчити про істинний патріотизм людини: рідні діти. Якими ж виростив своїх доньок Михайло Комаров?

Свою першу дитину, котра побачила світ влітку 1870 року, Комарови назвали Маргаритою. До Одеси вона переїхала разом з батьками на сімнадцятому році життя. Через рік поріг їхнього дому переступила Леся, щоб назавжди увійти в її життя. Чверть століття вони перебували в полі зору душі одна одної. Зустрічі, прощання і листи, десятки листів, з яких, на жаль, збереглися лише одиниці. Бували і паузи непорозуміння, проте недовгі, а на материні сумніви Леся відповідала: "...Маргариту я дуже люблю "раз назавжди". Юними вдвох вони вишили рушник, який відвезли на могилу Шевченка. А пізніше так само старанно вишивали-мережили свою виняткову приязнь.

Та не тільки завдяки Лесі ми згадуємо сьогодні Маргариту Комарову. Вона не була обдарована яскра-

*Леся Українка з братом Михайлом і Маргаритою Комаровою в Одесі (1889).
Lesia Ukrainka with her brother Mykhailo and Margarita Komarova in Odesa. 1889.*

вим літературним хистом, хоча її переклади (з російської на українську та з української на російську) стали скромним вкладом в українське письменство. Однак Маргарита зарекомендувала себе насамперед літературним організатором, потреба в яких була не менш важливою в Україні кінця XIX століття. Маючи за зразок київську "Плеяду", опираючись на традиції "Старої громади" в Одесі, їй вдалось об'єднати одеську молодь, закохану в українське слово, що робила свої перші творчі кроки, у літературне товариство "Молода громада". Власне, це було водночас і громадське об'єднання українців-патріотів, які відважно пішли наперекір ровесникам, що сповідували в Одесі переважно шовіністично-російські ідеали (будь-то соціалістичні чи монархічні).

"Молода громада" збиралась часто, читали доповіді, деклямували, щорічно відзначали Шевченкові роковини, не пропускали жодної української вистави в місті. Леся Українка приглядалась, кого з одеситів можна було б залучити до перекладів кращих зразків європейської прози та поезії, котрими настала пора збагатити українську літературу. Звернула увагу на

вірші Данила Заболотного, майбутнього вченого-мікробіолога зі світовим іменем.

Варто підкреслити, що половину нечисленної "Молодої громади" складали дівчата, котрі нерідко своєю сумлінністю та відданістю українській національній ідеї випереджали хлопців. Згадаймо ж імена юнок, які у вщент зрусифікованій Одесі першими підняли свій голос за окремішність української культури, а значить — української нації. Олена Смоленська (вона наклала на себе руки, коли авторитетний музикознавець жорстким вирокком розбив її заповітну мрію стати великою піаністкою), Наталія Гернет, Катерина Біциплі, Емма Худзинська...

1893 року Маргарита Комарова вийшла заміж за Михайла Сидоренка, професора мінералогії Одеського університету. Подружнє життя, особливо син Юрко, вимагало дедалі більше уваги Маргарити. Але коло її зацікавлень не змінилось упродовж всього життєвого шляху, який вона скінчила в Одесі 1929 року.

Другою дитиною в сім'ї Комарових була Люба, котру назвали в честь матері. Народилась вона, як і Маргарита, в Острогоську. У Одесі вона продовжила свою освіту, закінчила гімназію, де подружилася з юною Женею Руденко, донькою учасника "Старої громади" Івана Руденка. За прикладом подруги Люба стала приходити на зустрічі літературного товариства "Молода громада". Після закінчення гімназії Люба виїхала за кордон, оскільки в царській Росії вищу освіту жінки отримати не могли. У французькому місті Монпельє вона навчалась на медичному факультеті університету, де захистила дисертацію на звання доктора медицини. А далі — знову Одеса, нелегка служба в дитячому притулку. Вона стала матусею для багатьох підкинутих дітей, а одну з них — дівчинку Віру — удочерила. До речі, Віруню неодноразово згадує в листах Леся Українка, називаючи її за золотисту голівку "Левенятком".

Не зник і потяг до літератури, який прищепив Любі батько. Досконало володіючи французькою мовою, вона зайнялась перекладом. Найбільшим досягненням Комарової-перекладача можна вважати українське видання роману В. Гюґо "Дев'яносто третій рік" (1928), над яким вона працювала разом з сестрою Лесею Українкою Ольгою Косач-Кривинюк. Свічка Любиного життя загасла у страшний для України 1937 рік.

Третя донька Комарових — Галина. Найобдарованіша серед сестер. І найбільша мучениця. Викривлення хребта принесло чимало страждань дівчині, інколи тортурями ставало і лікування. Зокрема в одному з ортопедичних закладів Галині надягали на шию шкіряний комірць і підвешували її за цей комірць під нахилом в спеціальному ліжку. Проте фізична недуга сприяла духовому зросту. Галя мала право сказати, як і Леся: "Contra spem spero".

Народилася майбутня письменниця 1877 року. Через хворобу осягала освіту вдома, за допомогою родичів. З п'яти років вільно читала. Не без впливу Лесею Українкою почала писати вірші, хоч показувати їх визначній поетесі соромилась, охочіше довірялася Олені Пчілці. Поетичний голос Галини Комарівни (так вона підписувала свої твори) отримав схвальні відгуки сучасників. Зокрема в антології "Українська муза" (1908) читаємо: "Поезії Комарівни зразу звернули на себе увагу широкого гурту читачів своєю справжньою поетичністю". Особливого поширення набув вірш Галини про Тараса Шевченка, який нерідко звучав на вечорах, присвячених Великому Кобзареві:

Не на шовкових пелюшках,
Не у величному палаці —
В хатині бідній він родився
Серед неволі, тьми і праці...

Поезія Галини Комарівни друкувалася на сторінках "Літературно-наукового вісника", у часописі "Зоря", в різних антологіях, альманахах. Творчим досягненням поетеси стала книга "Починок. Пісні, думи та мрії", опублікована в Одесі 1905 року. У ній автorka постає перед читачем тонким ліриком, залюбленим в море. Її морські пейзажі — це не лише малюнки, а водночас то бурхливий, то затишний світ променистої людської душі. Заслуговує уваги "Починок" і як зразок української мариністики початку ХХ століття, якою ми маємо право небезпідставно пишатися.

З роками, особливо після смерті батька та Лесею Українкою (а вони обидвоє померли у серпні 1913 року), Галина Комарівна все рідше пише поезії, береться за перо здебільшого як редактор, інколи — як перекладач. Одеська земля прийняла тіло третьої з сестер Комарових у 1938 році.

І залишилася лише одна Комарівна — Віра. Наймолодша з дівчаток в родині (народилася 1879 року), вона завжди опинялася в центрі уваги старших. Закінчила з золотою медаллю приватну жіночу гімназію в Одесі, згодом навчалась у Школі малювання, яке вважала своїм покликанням. Свій альбом малюнків як знак щирої любові та поваги Віра подарувала Лесею Українці.

1900 року Віра вийшла заміж за військового лікаря Єлисея Волянського, що родом був з Подділля. Дружкою на весіллі у Віри була Ольга Косач, з якою Комарівна особливо зблизилась у Колодяжному, куди приїжджала в гості разом з Галиною. Волянський стрімко просувався у своїй медичній кар'єрі. Захистив дисертацію на звання доктора медичних наук. Проте не переставали хвилювати медика і проблеми українства, національної культури. У галицьких виданнях Єлисей Волянський опублікував кілька своїх публіцистичних статей під псевдонімом Лесько Срібний.

Лесі Українці менше довелося спілкуватися з Вірою, ніж з її сестрами, але й на відстані вона пильно стежить за новинами у сім'ї Волянських, яка за вимогами служби час від часу змінювала місце проживання. У 1902 році Леська з радістю повідомляє родичам, що у Вірі народився другий син. На відстані також зуміли подружитися діти з сім'ї Волянських та Кривинюків. Найдовший відтинок сімейного життя Віра та Лесько провели в Криму. Мешкало подружжя в Керчі.

Коли не стало чоловіка (1932), Віру запросила жити в свою сім'ю донька (також Віра). Отож опинилася найменша Комарівна в Сибіру. Далеко від рідного краю, у російському місті Свердловську, 1963

року вона знайшла свій останній спочинок.

...Минають роки і десятиліття. Але силою нашої уяви ми можемо знову уявити родину Комарових на палубі корабля, що прямує від Одеси до Акерману. Кружляють чайки над морським плесом — "Море, море! Без краю просторе..." Пустотливий "хвостик" Богданчик захопленим поглядом стежить за матросами. А неподалік Михайло Комаров надхненно розповідає про Акерманську фортецю, про драматичні моменти з історії боротьби українського козацтва за своє звільнення від турецької неволі. Блиснула сльоза в очах юної Лесі. І, затаївши подих, пригорнувшись одна до одної, слухають свого батька чотири сестри...

НАШ АВТОР

Світлана Кочерга народилася в селі Гермаківці Тернопільської області. У дитинстві купалась у Дністрі та Збручі, але долею її стало Чорне море.

З дитячих літ надавала перевагу непротореним шляхам. Залишивши школу, де навчалась лише відмінно, поступила в технікум фізичної культури, що в Івано-Франківську. Після його закінчення отримала скерування у Львівський інститут фізкультури, але тоді вже усвідомлювала, що її покликання література. За тодішніми порядками мусіла відпрацювати три роки. Вчителювала в школах на Тернопіллі. А коли закінчився примусовий термін, вирішила здобувати вищу освіту в Симферопільському університеті, знову здивувавши рідних і близьких. До того Крим бачила тільки на листівках.

На українському відділенні філологічного факультету Симферопільського університету була одна з небагатьох, хто постійно розмовляв по-українськи. Не відчувала себе на чужині, позаяк Крим увійшов до складу України ще перед її народженням. Однак

з часом переконалася, що українська культура в Криму поставлена в куток екзотики, і потрібна боротьба, щоб віддати їй всі належні права. Після закінчення університету працювала в сільській кримській школі, а свій тридцятий день народження відзначила в Ялті, яку вважає своєю другою батьківщиною. Згодом знайшла і місце роботи, яке немов чекало на неї — у міському музеї.

Знайомство з ялтинцями і палкими українськими патріотами Олексієм Нирком та Остапом Кіндрачуком (відомими як бандуристи) відкрило їй багато невідомого з історії української культури в Криму. Разом з їхньою допомогою відродила в Ялті музей Лесі Українки, який розгромили в 70-х роках. Паралельно навчалась заочно у аспірантурі Львівського університету, де захистила дисертацію на тему "Українська поетична мариністика кінця XIX- початку XX сторіччя".

Нині окрім музею працює викладачем в Ялтинському педагогічному коледжі та власним кореспондентом української газети "Кримська світлиця". Однак, чи не найбільше часу присвячує громадській роботі. Одна з засновників у Ялті Союзу українок, товариства "Просвіта" ім. Тараса Шевченка, жіночого товариства ім. Олени Теліги. Куратор невідільної школи українознавства, яка працює при музеї Лесі Українки і стала поштовхом для відкриття перших українських клас у місті, і — сподівається — найближчим часом — української школи.

З дитячих літ пише вірші. У зрілому віці поезія стала храмом, у котрому, після сповіді, стає легше на душі. Друкувалась у періодиці. У 1997 році прийнята до Спілки письменників України. Зараз готує до друку поетичну збірку "Димінуендо".

Має багато друзів серед українців Америки, котрим щиро вдячна за підтримку.

НАДІЯ КИР'ЯН

*Буковина. Чернівецька область, Заставський район, село Вікно. Фотографія із особистого архіву автора.
Bukovyna. Village of Vikno. Photograph from the author's personal archives.*

У сонці-слові плаче дитинча.
У цю хвилину чисту і велику —
Те немовля заходиться од крику,
І світ чудується. Як довго відмовчав...

Дивуються і поле, і ріка —
Така стояла безпросвітна тиша,
І ось земля дитиноньку колише,
Вигойдує на молодих руках.

На ці родини збіглося село.
Всі радять: як і з чого починати,
І вже немов без цього дитинчати
Тут і життя раніше не було.

Дай Боже — знов відродиться життя
У добрім ділі і у тихім слові.
Живе життя. А при його основі —
Дитя і мати. Мати і дитя.

ВАЛЕНТИНА БОРИСЕНКО

ЗВИЧАЇ ТА ОБРЯДИ ПРИ НАРОДЖЕННІ ДИТИНИ

У цій статті поданий архівний фолкльорно-етнографічний матеріал, який був зібраний Етнографічною Комісією Всеукраїнської Академії Наук (ВУАН) у 20-их роках. Матеріали ці у переважній більшості залишаються неопублікованими досі.

У цій статті зразки фолкльору подаються до публікації вперше.

Фотографія із особистого архіву автора.

До первісного суспільства можемо віднести ряд вірувань навколо народження дитини, які відомі багатьом слов'янським і неслов'янським народам. Це, насамперед, віра у злих духів, до яких, за народними повір'ями, особливо були чутливі діти. Віра породила низку захисних законів, способів охорони немовляти від злих сил. Існувала ціла система оберегів, щоб забезпечити дитині щасливе майбуття, здоров'я й розум.

Серед українців, як і у багатьох народів світу, до 20-30-их років ХХ століття широко зберігалися й побутували вірування про таємничий зв'язок ще ненародженої дитини і вчинками вагітної жінки. Існувало ряд заборон, які повинні були захистити дитину від вроджених фізичних і розумових вад. У сім'ї для забезпечення здорового спадкоємця старші жінки ретельно слідкували, щоб майбутня мати (а часом це переносилося і на батька) дотримувалася усіх заборон, пов'язаних з вагітністю.

Вірили, що майбутня мати не повинна шити у свята й неділю, щоб не "зашити дитині очі", не

повинна переступати через війю (дишель) волового воза, або "воловод" (мотузка, за яку водили запряжених волів), щоб пуповина не обмоталася навколо шиї дитини. Старші в сім'ї наказували молодій жінці нічого не брати без дозволу, аби дитина не стала злодієм, не дивитися на пожеар, щоб не було червоних плям на обличчі дитини тощо. Тут очевидні сліди гомеопатичної магії, в основі якої лежить закон подібності, що власне було притаманним для багатьох народів світу.

Роди приймали старші жінки, які мали певні знання з народної медицини і необхідні навички. Так звана баба-повитуха приймала у селі роди від усіх жінок і була поважаною серед односельців.

Родильні звичаї характеризувалися у минулому багатьма магічними діями, запобіжними заходами, які мали принести здоров'я й силу породіллі та дитині.

Серед народних оберегів чи не на першому місці за силою впливовості стояли вироби із заліза, які мали силу відлякування злих духів, що характерно

для вірувань інших народів світу. Щоб нечиста сила не шкодила вагітній жінці з наступанням родової діяльності, їй у постіль клали сокиру або ніж з кістяною ручкою, ножиці, старі ключі та інші металеві предмети. В сорочці на пазусі просиляли голку з ниткою. Ці ж обереги клали і в колиску новонародженого. Вірування у відлякуючу силу заліза побутували широко на території всієї України.

Такою ж магічною силою наділялися рослини, серед яких часник, калина, барвінок, м'ята, чорнобривці. В деяких районах України (Поділля) породіллі у постіль клали також часник, а в голові на постіль ставили "трійцю" — богоявленську воскову свічку, оздоблену калиною, барвінком, пахучим васильком.

Народи багатьох частин земної кулі мають упевненість до зав'язаних вузлів на момент особливо відповідальних моментів у житті людини: народження, одруження й поховання. Українці також мають повір'я, що на одязі роділлі необхідно розв'язати усі вузли. Їй розплітали коси і водили по всьому подвір'ї, щоб вона наступала на щасливе місце, що мало сприяти родам і немовляті.

Добрі й злі духи займають помітне місце у слов'янській мітології. В українській демонології бачимо і певний вплив християнства. У багатьох регіонах України побутувало вірування у те, що душу новонародженого прилітають охороняти янголи і в їх честь три доби на вікні горіла свічка. На Херсонщині і в інших районах свічку світили до хрестин, щоб нехрещену дитину вночі не підмінили злі духи. "Щоб не було обмінча", — кажуть старі люди.

Баба-повитуха широко використовувала знання з народної медицини, заварювала трави, які піднімали загальний тонус роділлі. Зокрема, напій з квіток жита, коріння лепехи, листя кропиви, пирію, давала мед з маслом.

Святим обов'язком баби-бранки було дотриматися звичаю і перев'язати пупа дитині матірчанним прядивом з коноплі, щоб забезпечити плідність наступних поколінь, що повитуха завжди виконувала. Невиконання цього звичаю накладало на неї великий гріх. Перев'язуючи пуповину, баба благословляла новонародженого такими словами: "Нехай Бог дає тобі щастя, здоров'я й многі літа".

Вважалося також важливим, на якому предметі відсікти пуп новонародженому, щоб його майбутні заняття відповідали певному розподілові робіт між статями. Дівчинці на гребені, щоб прядла, хлопчиків — на сокирі, пізніше й на книжці, щоб був грамотним господарем.

Відтату пуповину підсушували і зберігали у прискриньку, щоб дитина, як підросте до семи років, сама розв'язала, що символізувало її розумові здібності, кмітливість у дальшому житті.

Після зав'язування пупа, дитину клали на хвильку до ніг матері, "щоб було покірне батькам". А коли

дитину вперше клали до колиски, то перед тим насипали туди трохи жита, щоб йшлося на життя новонародженому. Ця магічна дія з тією ж метою повторювалася ще раз при першому одяганні сорочки на дитину. В рукавці спочатку насипали жита, а потім уже одягали сорочку на немовля. Символ життя (через обряди з зерном жита) втілений і в інших родинних та календарних обрядах.

Природний страх людини за здоров'я немовляти, особливо матері й близьких, породжував ряд забобонів, заборон при появі новонародженого, які почасти зберігаються і до нашого часу. Зокрема, подекуди дотримуються звичаю не заготовляти до народження дитини пелюшок, сорочок, бо це начебто може зашкодити родам і немовляті. Коли в хаті маленька дитина, то не можна заглядати у вікно ввечері, не можна нічого з хати позичати по заході сонця, щоб не плакало дитя вночі, залишати надворі на ніч мокрі пелюшки, не виливати на стежку купелі, щоб по долі дитини не походили злі люди та інше. Доречно зауважати, що вірування про вплив купелі на долю дитини відображено і в родинно-побутових народних піснях:

*Чи ти мене, мамо, в купелі не купала,
Що ти мені, мамо, щастя не дала?
А я ж тебе, доню, по двічі купала,
Не раз гірка доля в купіль заглядала...*

Для забезпечення щасливої долі дитини в купіль клали любисток, м'яту й інші трави, які мали заспокійливу, протизапальну дію й сприяли здоров'ю дитини. Зокрема, на Поділлі в купіль дівчинки кидали пелюстки з першої квітки ранньої півонії. Її при розквітанні стерегли, щоб ніхто чужий (в кого є дівчата) не зірвав, бо може "відікрасти" щастя.

На Україні повсюдно побутували звичаї вшанування матері й новонародженого, що мали назву родини. Окремі елементи звичаю мають льокальну специфіку в різних етнорегіонах у частуванні гостей, врученні подарунків, примовляннях тощо.

Згідно з віруваннями селян, маленька дитина дуже вразлива при появі чужих людей і тому варто було дотримуватися певних правил при спілкуванні, віддаленості від немовляти, не зловживати надмірною увагою, похвальбою, бо все це могло зашкодити її здоров'ю. У цих віруваннях бачимо насамперед раціональне зерно народної мудрости, адже і офіційна медицина радить утримуватися від зайвих контактів новонародженого з посторонніми з метою уникнути інфекцій на ще не зміцнілий організм. Тому раціональне зерно треба шукати і в системі народних вірувань, пов'язаних з входженням дитини в інше середовище. А тому, коли родичі, сусіди на другий чи на третій день після родів йшли відвідати породіллю, то мали при першій зустрічі сказати певні закликання. Зайшовши в хату і привітавшись, примовляли: "нівроку". При цьому мали подивитись, щоб

не наврочити немовля, на кінчики своїх нігтів, або на стелю. Породіллю вітали такими словами: "Нехай вам Бог годує, щастя й долю готує, батькові, матері на потіху, людям на службу".

Йшли на родини виключно жінки. Обов'язковим було приносити невеличкі подарунки роділлі й дитині, переважно продукти — пиріжки, калачі, мед, крупи, а також полотно.

Неодмінним елементом звичаю родин було частування відвідувачів. Окрім традиційних страв (капуста, каша, калачі та пиріжки) їх обов'язково частували горілкою і медом. Останній мав певно магічне значення, що мало забезпечити солодке життя новонародженому. В окремих районах мед, або горілку з медом несли відвідувачки, як пригощення для молодої матері. Набір страв для пригощення мав чимало місцевих відмінностей у різних районах і селах.

Відвідини не відзначалися особливою пишністю і тривалістю, щоб не порушувати спокій матері й дитини. Головною метою приходу гостей було засвідчити радість з приводу поповнення сім'ї, висловити побажання і обдарувати роділлю і немовля, що йшло від давніх звичаїв колективної взаємодопомоги.

На давні звичаї подолян накладалися християнські обряди, пов'язані з народженням дитини. Найважливішим серед них став обряд церковного хрещення. Проте в його обрядовій структурі все ж переважали елементи давніх вірувань українців, магічні засоби і заборони, льокальні особливості у символіці і атрибутиці при проведенні домашньої гостини з приводу хрестин.

Передувало обрядові хрестин вибирання хрещених батьків — кумів. Подекуди батько новонародженого сам йшов запрошувати кумів, а частіше посилали повитуху. Запрошувати кумів йдуть обов'язково з хлібом чи калачем. Згода висловлювалася тим, що господар приймав хліб, дякував і частував повитуху. Була і своя "формула" відмови від кумівства — неприйняття хліба з рук повитухи. Від кумівства, як і від хліба, відмовлятися вважається гріховним і тому відмова зустрічалася дуже рідко. Це могло бути тільки у тому разі, коли за куму просили дівчину (яка ще не кумувала) кумувати за дівчинкою. Аналогічно — парубка за хлопчиком. За народним повір'ям, вперше дівчина кумує лише за хлопчиком, парубок — за дівчинкою.

В окремих районах Поділля та Волині запрошували декілька пар кумів, в інших — лише пару.

Кум йшов на хрестини з хлібом, кума — шматком полотна, яке звалося "крижмо". Куми, йдучи на хрестини, обов'язково одягали чисті сорочки.

Крижмо використовували для тримання дитини у церкві під час хрещення. Але перед тим, як відправлятися з дитиною до церкви, немовля у хаті клали на кожух і присутні кидали на кожух гроші,

щоб дитя було здорове й багате. Пеленали дитину, а поверх пелюшок пов'язували крайкою-поясом, який мав значення оберега.

В окремих районах (Поділля, Полісся, Волинь) перед виходом з хати до церкви клали на поріг ніж з жаринами. Старша кума переступала з немовлям через ніж і жар, а тоді за нею всі виходили. Мотивували в народі цю дію тим, "щоб до немовляти не приступила нечиста личина і так чого не вмерло". Функціонування звичаїв, прикмет, вірувань, пов'язаних з церковним обрядом хрещення, свідчить про те, що протягом століть православ'я в народі переломлювалося крізь призму язичницьких релігійних переконань. У цьому складному процесі зростання різностадіяльних елементів народжувалися місцеві форми обряду. Таким чином утворювався побутовий варіант православ'я, який був наповнений народними звичаями.

Церковний обряд хрещення включав у себе й елементи релігійних уявлень дохристиянських часів про очисну силу води, вогню тощо. Як стверджують дослідники, у християнських обрядах чимало можна віднайти залишків первісної магії.

Після хрещення в домі новонародженого справлялася гостина з нагоди хрестин, яка й мала назву "хрестини".

Готувався святковий обід. На Лівобережжі обов'язковою ритуальною стравою була "бабина" каша, якою пригощали гостей. На Правобережжі баба-повитуха пекла стільки калачів, скільки було гостей. Гості приходили з подарунками для немовляти, породіллі і повитухи. Наприкінці вечері повитуха клала дитину на подушку, чи то на кожух, і примовляла так: "Похресник просить вас обдарувати його щастям, здоров'ям, щоб він мав за що купити коня". Присутні кидали на кожух гроші. Одночасно давали подарунки й для матері й для дитини (крамне полотно, рушники, продукти).

Після обдарування дитини слідувала обрядодія вручення дарунків повитусі, яка підкреслювала її особливу роль в обряді родин і хрестин. Дійство починалося тим, що бабуся обдаровувала усіх гостей калачем (кумів — двома калачами) з ввіткнутою в нього квіткою калини і колосочків жита, що символізувало "на життя немовляті" і мало силу оберега. Слідували, щоб квітка у калачі стояла рівенько, бо існувало повір'я, що як квітка рівно стоїть, то дитина буде до року ходити.

Одруженим давали калач з однією квіткою, а неодруженим — з двома, щоб мали пару.

Повитуха, підносячи усім по калачеві на тарілці, примовляла:

*Просимо на квіточку
й на горілочку,
на вінце
й на добре слівце.*

Подекуди квіткою кропили кожному гостеві обличчя. Гості дякували за калач, квітку, клали гроші, примовляючи: "Бабці на капці", або ж "Спасибі, бабуню, що ви бабували, од Бога ласку мали".

Власне цією дією закінчувався обряд хрестин. Ще одним важливим компонентом родильної обрядовости українців був магічний обряд очищення рук роділлі і баби-повитухи, який має дуже давнє походження. Без здійснення цього обряду баба не могла приймати родів в іншої жінки. Обряд, що найчастіше виступає під назвою "зливки", має чимало льокальних відмін у різних етнорегіонах України. Зокрема, на Волині баба-бранка зливала на руки роділлі і примовляла: "Вода, водице, водице Улянице, ти очищаєш гори, каміння, коріння, крашеня, очисти і роділлю Марію". На Кам'яниччині родільниця лила воду на руки баби-повитухи, а після того клала в її руки полотно і сідали всі пригощатися. Досить цікаво відбувався обряд очищення на Чернігівщині, який детально описав ще в середині минулого століття (1854) відомий народознавець Опанас Маркович. Баба-повитуха брала великий горщик, клала туди гілки верби, зерно вівса і наливала водою. Як за хлопчиком, то породілля стає правою ногою на сокиру (за дівчинкою на гребінь) і голку кладуть на долівці поруч. Баба поливає на руки породіллі з горщика, а потім візьме вербу і з усіх боків жінки обходить і цюкає навхрест сокирою по вербі. Витираючи молоду матір, баба примовляє: "Як верба росте швидко, щоб так і дитина росла швиденько! Як заліза ніхто не вкусить, щоб так і породіллі ніхто не спідкусив і дитини, ні з вітру, ні з-під зор, ні з приговору! Щоб ти не боялась ніякого пристриту! Не мій дух, Божий дух! Баба з річчю, Біг з поміччю".

Після цього повитусі дарує породілля чотири паляниці, хустку і гроші. Повитуха, приймаючи дари, пробігала хутенько з ними від стола до порога і назад, примовляючи: "Щоб мій онучок швиденько ходив і говорив". Такі ж дари від молодої матері отримували її матір і свекруха. При цих обрядодіях зливки і вручення дарів чоловіки не могли за звичаєм бути присутні, що говорить про давнє походження звичаю.

З малою дитиною та її доглядом було пов'язано чимало повір'їв. Скажімо, вважалося особливо небезпечним кохити пусту коліску, бо дитина може померти. Як дитина часто плакала, то баба чи мати брали її на руки і йшли з нею до смітника і там дев'ять разів проказували:

*Лісовий діду і лісова бабо,
Прийдіть до мене і посватайтесь
І побратайтесь.
У вас є дочка безіменничка,
А в мене синок Петричок.
Візьміть од його криксаниці, нуданиці і
плаксаниці,*

І понесіть на пухові гори, а на ницьові лози.

І там буде дванадцять ляльок

І дванадцять колісок.

Отам вам буде гулять і бують,

А народженому, хрещеному Петрові

Спокій дасть.

Не мій дух, Господній дух.

Проказавши замовляння, жінка тричі здмухувала і тричі спльовувала.

Після хрестин на перші Різдвяні свята батьки новонародженого посилають дівчинкою чи хлопчиком (своїми чи сусідськими) вечерю до кумів, яка складалася з калача, куті, цукерок, яблук. Кума дякувала і посилала вечерю післанцем для свого похресника.

Як похресник підростає, то сам носив святкову вечерю до хрещених батьків.

Як дитині виповнювався рік, то відбувався обряд пострижин. Дитя садовили на подушку чи кожух і кум тричі перехрестивши малюка, вистригав навхрест пучок волосся, яке віддавав на зберігання матері. Слідкували, щоб волоссячко не було кимось викинуто і не попало птахам на гніздо, бо це віщувало постійні головні болі у дитини. На Рівенщині, зокрема, дитину для пострижин клали на повіско конопель і волоссячко з голівки хлопчика закопували під грушу, щоб був кучерявим, а дівчаче під вербу, щоб довгі коси росли.

Коли дитині минало три (в окремих районах чотири) роки, виконувався обряд одягання пояса на хлопчика. Неодмінно батьки ткали чи купували для цієї події новий пояс. Варто зауважити, що у народних обрядах українців пояс мав силу оберега і широко використовувався у родильних та інших сімейних обрядах.

Ранком, після сходу сонця, обоє батьки промовляли молитву і заставляли повторювати її хлопчика. Після молитви підперізували хлоп'я і висловлювали йому батьківські побажання, примовляючи: "Даруй тобі, Боже, щастя, здоров'я й многії літа. Дай, Боже, щоб ти той сходиш і на кращий заробив".

Ще трохи пізніше, коли вдягають на хлопчика перші штани, то існувало повір'я, що мати має неодмінно пошити ці штани за одним разом, не відкладаючи шиття. Цей захід сприяв дитині у дальшому житті в усіх її добрих починаннях, але найголовніше те, що при виборі судженої не знав би відмови. Невдачі при сватанні хлопця завжди пояснювалися тим, що мати відклала шиття і пошила перші штани не за одним заходом.

Під час родильних і хрестильних обрядів, пов'язаних навколо новонародженого, зміцнювалися родинні стосунки батьків дитини і хрещених батьків-кумів. Хресні батьки виконували почесну роль і в дальших обрядах ініціації над похресником. Кумівство і досі є досить стійкою формою родинного спілкування.

У ЗОНІ ВІДЧУЖЕННЯ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС

2. РЕЛІКТИ ПОЛІСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

(закінчення)

Як учасник десяти поліських експедицій впевнений, що настануть часи, коли всі забудуть чорнобильські біди, однак тоді вже пізно буде шукати свідчення матеріальної і духовної культури тисячолітньої давності: їх витіснять і вже інтенсивно витісняють сучасні. Така об'єктивна хода історії. Та що вартуватиме та цивілізація, коли людям не вистачатиме духовної опори, яка підтримувала пращурів. До речі, ці животоки допомагають вистояти і нинішньому, постчорнобильському поколінню Полісся. Уже з цього погляду наша праця неабияк потрібна і корисна. Скарбниця народної культури незбагненно багата і безцінна, не кожен народ може похвалитися такою. Однак біда в тому, що ми знаємо про минуле надто мало і не вміємо пізнане подати так, як інші. Хоча після пережитого у ХХ ст. (насильницька колективізація, голодомори 1921, 1933 і 1947 років, війни, нарешті аварія на ЧАЕС) можна було сподіватися гіршого.

Здобутки практично кожного учасника експедицій вже сьогодні безцінні, тим паче зросте їх наукове і пізнавальне значення через 10-100 років. Так, Раїса Захарчук-Чугай виявила десятки архаїчних зразків народного ткацтва, вишивки, художньої обробки дерева, лозо- і коренеплетіння тощо, досі мало-, або й невідомих мистецтвознавцям України зовсім. Зокрема, дослідницею достовірно встановлено, що жителі зони відчуження, як і всього Центрального Полісся, досконало володіли секретами основних технік ткання: чинуватим, килимово-перебірним, ажурним, тканням під одну і дві дошки та іншими. Це ж лягло в основу місцевих назв тканих виробів: "в решето", "на дві" і "на чотири ніти", "на цуцки", "перекладнями" та багато інших. Назви тканих виробів залежали також від змісту рослинного і геометричного орнаменту, домінуючих мотивів. Окремі села Чорнобильщини були в минулому своєрідними центрами, школами художньої творчості народних майстрів. На особливу увагу заслуговує художнє ткацтво жінок Рудні Іллінецької та Опачич, вишивання майстринь Іллінців і Городища, гончарство прославлених на всю округу осередків Луб'янки і Млачівки. Тільки тепер стало відомо про те, що донедавна в цьому краї було широко розповсюджене виготовлення прикрас з квітів і паперу, мав місце розпис печей і скринь рослинним орнаментом. Тобто, без глибокого коріння і високої культури творчості десятків попередніх поколінь не могла виникнути, наприклад, у с. Болотня Іванківського району, що прилягає до зони відчуження, ціла династія народних художників, родоначальником якої стала загальновідома Марія Приймаченко.

З-поміж рідкісних знахідок велике зацікавлення викликають також компоненти народного вбрання, які вивчала Людмила Булгакова. На відміну від багатьох інших галузей матеріальної культури традиційний одяг зберігся чи не найкраще: одні зберігали його у скринях до смерті, інші — дітям і внукам на пам'ять про пращурів. Найбільше виявлено жіночих сорочок, які в залежності від крою, пошиття та оздоблення називалися двояко — "чехлик" і "з гесткою". Перший тип сорочки мав прями, пришиті по пітканню, уставки ("поліки", "наплечники"), комір-стійку, прикритий вузькою манишкою пазушний розріз; рукави сорочки на зап'ясті збирали в манжет або випускали оборкою. Сорочка другого типу була з кокеткою з коміром-стійкою або неглибоким чотирикутним вирізом ("циганкою"), з пазушним розрізом з манишкою або без нього; рукави внизу призбирували в манжету чи облямівку з випущеною оборкою. Одягали таку сорочку немолоді жінки у святкові дні, а дівчата на весілля.

Різноманітністю відзначався поясний одяг: запаски, спідниці ("літники", "саяни", "шандараки"), фартушки. У прип'ятсько-дніпровському межиріччі (сс. Паришів, Опачичі та ін.) зафіксовано святковий одяг сарафанного типу — "сподницю з нагрудником", характерну в минулому для поліщуків Чернігівщини і Сумщини. Серед верхнього одягу увагу привертають суконні "світи", кожухи ("тулупи"), безрукавки; головних уборів — насамперед високимистецькі "намітки" з "перетичками" червоного кольору, які ткали у формі прямих смужок, тощо.

Пригадую розповіді етнографів старшого покоління, як при формуванні у Києві Музею народної архітектури та побуту України хату з так званим "накотом" (зі сфероподібною стелею комори і спеціальною технологією зведення стін) настирливо розшукували у сусідній Білорусі, бо, мовляв, таких споруд в Україні вже не збереглося. Було це не так вже й давно — у 70-х роках. Однак сучасні народознавці (Роман Радович і Роман Сілецький) цілком спростували таку думку — житло даного типу виявлено в кількох населених пунктах Народницького та Овруцького районів, притому в такому стані, що стали б окрасою будь-якого скансена. Не меншу наукову вартість становлять численні знахідки будівництва господарського призначення — "хліви" і "стебки", "маказини" і "токи", "клуни" й "осеті" тощо. Окремі їх типи і варіанти до цього часу не фіксувалися навіть найбільшими знавцями поліського житла, зокрема і С. Таранушенком.

Ще багатшою була будівельна обрядовість поліщуків, яку можна поділити на кілька умовних груп: 1)

звичаї, прикмети та повір'я, пов'язані з вибором деревини; 2) звичаї, прикмети та ворожіння, пов'язані з вибором місця для будівництва; 3) прикмети та повір'я стосовно визначення часу початку будівництва; 4) звичаї та обряди під час заснування житла ("закладчина", "обкладчина"); 5) звичаї, повір'я та обряди, які стосуються зведення основних компонентів житла (так зване "окнове", "трамове", "крокове", "димове" тощо); 6) прикмети та повір'я під час перебудови старої споруди; 7) вселення у нове житло ("уходини", "входини"). Тобто, будівельна обрядовість — це надзвичайно широкий спектр світоглядних засад давніх українців, масивний пласт духовної культури, витоки якого, безперечно, сягають ще дохристиянських часів. Так, до архаїчних реліктових явищ належить обряд кривавого жертвоприношення голови півня на підвалинах заснованої хати. Неабиякий інтерес викликають зафіксовані дослідниками звичаї "закупівлі місця" для спорудження житла "в Бога", "в чорта", "в домовика", "в землі". Велику рідкість не тільки в народній культурі українців, а й слов'ян у цілому, становлять позначення головного хатнього сволака назвами "батько", "дід", "дідовий пояс", "сила" тощо.

Натомість, об'єкти сакральної архітектури за окремим винятком (м. Чорнобиль, с. Вовчків Поліського району) тут майже не вціліли. Основну їх частину зруйнували в роки колективізації та більшовицьких репресій 30-х років, поодинокі церкви згоріли під час воєнних лихоліть. Будівництво нових церков, яке поновилося в останні роки в населених пунктах III-IV зон радіоактивного забруднення, здійснюється, як правило, без архітектурних проєктів, за власні кошти населення, і лише в деяких випадках за допомогою колгоспів. Усі вони мають хрещатий тип плану. Об'ємно-планувальне рішення базується переважно на з'єднанні дзвіниці з об'ємом церкви, що не характерно для української монументальної архітектури. Тобто, національну традицію у цій галузі народної культури колонізатори знищили на території Полісся давно і повсюдно. Тому не має нічого дивного в тому, що зараз місцева молодь ставить до давніх духовних животоків пасивно, а то й ігнорує їх.

До початку мандрівок поліськими стежками зовсім не міг сподіватися на те, що на порозі III тисячоліття зафіксую не тільки інформацію про давні типи річкового транспорту, невід'ємну складову тутешнього рибальства і подолання численних водних перешкод — суцільні довбані "дубовки" і довбані човни з розпареними бортами, — а й побачу їх безпосередньо в дії. Адже ж в етнографічній літературі останніх десятиліть однозначно наголошувалося: човни-однодеревки скрізь в Україні стали вже набуток історії. Тим часом саме у зоні відчуження населення басейну рік Ужа (с. Мартиновичі і Діброва Поліського району), Прип'яті і Дніпра (с. Опачичі, Оташів, Ладижичі, Теремці, Городище, Паришів

колишнього Чорнобильського району), частково басейну р. Тетерів (с. Страхолиця, Горностайпіль та Ороне Іванківського району) надає перевагу саме таким водним засобам пересування, а не сучасним, пояснюючи, що для ловлі риби народними способами вони значно доцільніші і зручніші.

Великим багатством відзначався асортимент дерев'яного посуду: високі (заввишки до 2 м, діаметром до 1 м) довбані "кадовби" зі вставним дном, бондарської роботи бочки ("бодні", "сипанки") для зберігання зерна, оригінальні "бодні" для зберігання одягу і сала, "пikні діжки", "діжки" для зберігання огірків та опеньок, "коновки", "барильця", "маслобойки", "цебри", "ряжки", дерев'яні відра, "боклагі", посуд для вимірювання об'єму сипучих продуктів і речовин. Пригадую, як у с. Новий Мир в одній хаті-пущі було виявлено цілий скарб такого домашнього начиння. Пізніше воно стало окрасою історико-етнографічної виставки в Українському Домі в Києві, яку присвятили 10-й річниці Чорнобильської катастрофи. Це ж саме можна сказати про "черпаки", "ополонники", дерев'яні ложки, які за формою майже аналогічні археологічним знахідкам X-XIII ст.

До недавнього часу мало що було відомо про народну ветеринарію українців у цілому і поліщуків зокрема. Зусиллями Миколи Гладкого дану проблему в етнографічній науці частково заповнено. Під час поїздки Поліським краєм дослідник зафіксував десятки традиційних рецептів, за допомогою яких лікували велику рогату худобу, овець, коней та інші свійські тварини. Крім того, виявлено чимало рідкісних повір'їв, пов'язаних із захистом худоби від зурочення, відьми, укусу вужа і гадюки, уроків, направлених на те, щоб "корова зривалася за бугаєм", "щоб не тікала додому", "щоб не губилася", "щоб череди гляділа", "щоб молоко давала", "щоб худобину вовк не взяв" тощо. У двох населених пунктах почерпнуто також унікальну інформацію про побутування на теренах Полісся елементів праслов'янського скотарського звичаю, зокрема так званого жертвоприношення вовкові. Його суть полягала в тому, що напередодні пастівницького сезону заздалегідь визначали конкретну вівцю, яку він міг з'їсти, а решту отари потаємним магічним словом "затинали", тобто робили для нього недоступною. Після цього вівці могли випасатися в лісі без пастуха. Зараз в таку інформацію важко повірити, але репрезентанти похилого віку вірять в силу потаємного слова беззастережно. Тільки не кожному вона доступна — крім глибокої обізнаності із секретами замовляння, процедурою магічного акту, треба бути наділений від Бога ще відповідною силою духу.

Згадаймо зачин загальновідомої містерії Миколи Гоголя "Вій". Він має суто фолкльорне походження, як зрештою, і вся канва твору. Однак, скільки не шукали сучасні фахівці у розповідній творчості українців і слов'ян загалом його відповідник, їх

зусилля були марними. Раптом наймолодший член експедиції, початківець-фолклорист Володимир Галайчук робить відкриття — записує давно розшукуваний аналог міфологічної легенди у неписьменній жительки с. Буда Радинська Поліського району. Захоплення викликають також тутешні народні легенди і перекази про постаті давньої української історії — княгиню Ольгу, князів Кия, Мала, Олега, Ігоря та інших, цікаві варіанти і версії, пов'язані зі спаленням Ольгою древнього Іскоростеня (тепер м. Коростень Житомирської обл.), заснуванням місцевих населених пунктів, національно-визвольним рухом XVI-XVII ст., меморати про С. Петлюру і трагічну загибель тютюнківців 21 листопада 1921 р. у с. Базар Народницького району Житомирської обл. (тепер II зона радіоактивного забруднення) тощо. В кожному дослідженому селі збереглися численні спогади очевидців про голодомори 1933 і 1947 років.

Не меншу наукову цінність становлять тисячі записів пісенної творчості і музичних творів місцевих поліщуків. На увагу заслуговують насамперед зразки колядок і щедрівок, веснянок, так званих "постових" пісень, купальських, петрівчаних, ліричних (приурочених до літньо-осінніх, часом до весняних робіт), весільних, голосінь, okazialnykh та інших пісень. Серед такого розмаїття народних скарбів окремі з них дійсно є унікальними. Так, наприклад, для нашого часу винятковою рідкістю вважаються зразки родильних пісень "для баби повитухи"; так звані "лісові сигнальні" пісні, що виконувалися жінками під час їхнього повернення з ягодами з лісу; веснянки з традиційним текстом, але з незвичною (тирадною) формою виконання; специфічні способи обрядових вигуків під час співу весільних пісень тощо, генетичне коріння яких сягає прадавніх часів.

Цей ряд можна продовжувати до безконечности, бо, практично, не має такої ділянки матеріальної і духовної культури, в якій би науковці не виявили щось нове і невідоме. Заодно тепер можна впевнено твердити, що найвіддаленіші райони Полісся досліджені нині найкраще в Україні. Адже, як не прикро визнавати, до недавнього часу українські народознавці пасли задніх навіть порівняно з найближчими сусідами — білорусами. І причиною того був також брак достовірних даних. Активне залучення зафіксованих першоджерел дозволить по-новому оцінити виробничо-побутову і духовну сферу життя поліського населення, простежити етапи становлення і розвитку сімейного і громадського співіснування, ірраціональність і доцільність їх складових в умовах специфічного природно-географічного середовища та ін.

Більше того, всебічне дослідження побуту поліщуків створює сприятливий ґрунт для уточнення, а подекуди й перегляду деяких наукових загальників щодо часу і місця походження окремих об'єктів і явищ господарської діяльності, народних обрядів,

звичаїв і знань, усної і музичної творчості українського етносу зокрема і слов'ян у цілому. Так, готовий уже сьогодні довести, що однокінний запряг, "оглобли" так званого східноєвропейського типу як тягловий засіб, парне ярмо зі "снозами" тощо могли виникнути тільки в Україні — на Волині і Поліссі у племен черняхівської культури (III-V ст. н.е.).

Інший приклад. Про зимову календарну обрядовість українців сказано вже чимало. Проте й досі дискусійними залишаються питання про походження і призначення "дідуха", який ставили на Святвечір на столі. Принаймі різних інтерпретацій і пояснень не бракує. Однак, жоден з дослідників не простежив його трасформацію через призму загальної обрядовості народу: як календарної, так і сімейної. Детальна фіксація польових першоджерел у багатьох селах Центрального Полісся, яку здійснив Корнелій Кутельмах, значно привідкрила занавіс цього феномена. Зокрема, вчений все більше і більше схиляється до думки, що в далекому минулому він був пов'язаний із вшануванням предків. Цьому ж підпорядковувався величезний масив календарної обрядовості, пов'язаний з аграрними мотивами: зажинками й обжинками, виготовленням так званої "спасової бороди" і "вінка" в полі та ін.

Експедиція насправді є порогом великих відкриттів, зокрема підтверджує думку про Полісся як регіон, де формувався український народ. Заодно детальне картографування основних об'єктів і явищ, їх складових і характерних рис, систематизація польового документального матеріалу, його наукова апробація, тощо сприяють визначенню місця Полісся в етногенезі слов'ян, уточненню і спростуванню деяких надуманих положень. Зокрема, важко погодитися з думкою частини сучасних дослідників, які поділяють Полісся як етнокультурний масив на українське, білоруське і російське. На підставі чого — адміністративно-територіальної карти сумнозвісного пожовтневого періоду? Але ж поліщуки засвоїли цей край не в XX ст., і навіть не в XIX чи XVIII сторіччях, коли тут безроздільно "господарювали" мужи царської Росії, а потім більшовицького СРСР. І навіть не тоді, коли й у згадці не було ні Московського князівства, ні Білої Русі як держави. Хіба ж не відомо, що тисячолітні Олевськ і Коростень, Овруч і Чорнобиль, Київ і Чернігів та десятки інших поліських населених пунктів відігравали провідну роль у загальнодержавній структурі Київської Русі? Невже й тоді місцеве населення (древляни, поляни, воляни і сіверяни) мало подібне розмежування? Однозначно, що ні!

Не виявили відповідного документального матеріалу як підтвердження таких псевдотез члени експедиції. При опитуванні населення в сучасних прикордонних селах, чи відрізняються чим-небудь ділянки культури і побуту мешканців з того боку кордону, абсолютна більшість репрезентантів відпо-

ВІСТІ З ЦЕНТРАЛІ

ПОВІДОМЛЯЄМО, ЩО XXV КОНВЕНЦІЯ СУА ВІДБУДЕТЬСЯ В ЧІКАГО, ІЛ. 28—31 ТРАВНЯ 1999 Р.

7 березня ц. р. в Українському Інституті Америки, Н.Й., Екзекутива СУА спільно з Округою Нью-Йорк організувала зустріч з Діною Удовенко — дружиною Міністра Закордонних справ України, Президента 52-ої сесії Генеральної Асамблеї ООН. Д. Удовенко супроводжували Людмила Крижанівська — дружина Генерального консула України Віктора Крижанівського та Ірина Єльченко — дружина Надзвичайного і повноважного посла України до Організації Об'єднаних Націй. Ведучою вечора була Ірина Куровицька.

11 березня 1998 р. Вашингтон, Д.К. — Відзначення Дня Жінки в Білому Домі. Запрошення на цей день одержали голова СУА Анна Кравчук та заступниця голови для справ зв'язків Ірина Куровицька. Ірина Куровицька репрезентувала СУА (див. ст. 17 *International Women's Day Celebrated at the White House*).

14 березня 1998 р. Чикаго, Іл. — З'їзд Округи Чикаго. Екзекутиву СУА репрезентувала Анна Кравчук. Головою Окружної Управи вибрано Любомиру Калін. Округа Чикаго прийняла рішення провести XXV Конвенцію СУА на своєму терені.

15 березня 1998 р. Нью-Йорк, Н.Й. — З'їзд Округи Нью-Йорк. Екзекутиву СУА репрезентувала перша заступниця голови Ольга Тритяк. Головою Окружної Управи переобрано Олександрю Кіршак.

29 березня 1998 р. Нью-Гейвен, Кт. — З'їзд Округи Нова Англія. Голова СУА Анна Кравчук та її заступниця Ольга Тритяк були присутні на з'їзді. Головою Окружної Управи Нова Англія переобрано Марту Рудик.

РЕФЕРЕНТУРИ СУА ПОВІДОМЛЯЮТЬ:

Референтура Стипендій СУА — референтка Люба Більовщук. У 1997 році призначено 707 стипендій учням і студентам Південної Америки та Європи на суму 152,926.17 дол. з таким розподілом:

Держава	Число стипендій	Загальна сума
Аргентина	19	5,700.00
Австрія	1	500.00(студ. з України)
Бразилія	182	45,725.00
Хорватія	8	2,850.00
Чеська Республіка	1	3,600.00(студ. з України)
Німеччина (УВУ)	4	2,000.00(студ. Зеленого Клину)
Італія	37	16,700.00(біль. з України)
Парагвай	1	200.00
Польща	16	8,100.00
Румунія	39	2,100.00
США	9	31,596.17
Україна	390	33,855.00
РАЗОМ	707	СТИПЕНДІЙ 152,926.17

Зліва: Людмила Крижанівська, Анна Кравчук, Діна Удовенко, Олександра Кіршак, Ірина Єльченко та Ірина Куровицька.

From left: Ludmyla Kryzhaniwsky, Anna Krawczuk, Dina Udowenko, Oleksandra Kirshak, Iryna Yelchenko, Iryna Kurowycky.

Україна, Київ. Доповідачі вечора відзначення Олени Лотоцької у Будинку вчителя 11 грудня 1997 р. Зліва: Алена Пашко, Ростислава Федак і Марта Богачевська-Хом'як. From left: Atena Pashko, Rostyslava Fedak, Martha Bohachevsky Chomiak.

Суспільна Опіка СУА — референтка Лідія Черник. У співпраці з Союзом Українок України цього літа СУА фінансує оздоровлення та лікування шістдесяті дітей в Україні. Праця інших ділянок гуманітарної допомоги продовжується.

Закінчення на стор. 27.

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

MAY 1998

Editor: TAMARA STADNYCHENKO

Secretary of State Madeleine K. Albright and Iryna Kurowyckyj, Vice President of UNWLA at the International Women's Day celebration at the White House.

International Women's Day Celebrated at The White House

by IRYNA KUROWYCKYJ

On Wednesday, March 11, 1998, President Bill Clinton and First Lady Hillary Rodham Clinton invited Kofi Annan (Secretary General of the United Nations), a number of diplomats and government officials, a member of the Thai parliament, and leaders of various women's organizations to a White House ceremony commemorating International Women's Day. Among those invited to the event were UNWLA President Anna Krawczuk (who was unable to attend due to scheduling conflicts) and UNWLA Vice President Iryna Kurowyckyj. Maria Shcherbak, the wife of Ukraine's Ambassador to the United States, also attended. It was indeed an honor to be invited to this celebration.

The ceremony was held in the East Room of the White House and was followed by a reception in the State Dining Room. Mrs. Clinton welcomed those attending:

"Since the Beijing conference, even though it's been a relatively short period of time, there has been a rather significant measurable progress in

furthering the agenda set forth in Beijing. Governments, non-governmental organizations, and individuals have all demonstrated their commitment to the agenda. Everywhere I go I spend a considerable amount of time meeting with non-governmental organizations, as well as representatives of governments, and with individual women to talk about the challenges and obstacles that a particular society faces and to share ideas about what we can do together to try to further this agenda. Some of you have written about issues of trafficking of women. We think there are at least a million women trafficked across borders every day. I would personally argue that it's probably more than that, but at least we can track about a million. And we know that a lot of the countries that are the source of this trafficking are in the former Soviet Union, countries that are facing economic difficulties and problems. This is an international problem that needs to be addressed internationally. Some of these women and girls are desperate for economic opportunity. They think they're applying for jobs as baby-sitters, waitresses and sales clerks. Many think

Melanne Vermeer, Assistant to the President and Chief of Staff to the First Lady and Mary Shcherbak, wife of the Ukrainian Ambassador Yuri Shcherbak to U.S.A.

they are following their dreams and instead they find themselves in a nightmare, sold as part of an international trade in human beings and forced into modern-day slavery."

Mrs. Clinton went on to say that there is more that needs to be done and more that we in the United States can do to support these efforts. In support of this statement, President Clinton announced that the U.S. would continue to build on the Violence Against Women Act passed by this administration.

The First Lady then introduced Secretary of State Madeline K. Albright, who had just returned from a trip that had begun in Ukraine. There, the government has made an extraordinary request that the U.S. collaborate on a joint strategy to combat trafficking in women and girls to and from Ukraine. The U.S. has agreed and the goal is to make this collaboration a model of international cooperation and to mobilize people everywhere to respond to this pernicious trafficking in human beings with a stop light visible around the equator and from pole to pole.

During the past year, the Secretary of State has traveled to every corner of the world. She has met with representatives from the human rights community and with NGOs working to advance the status of women. At the ceremony, Secretary Albright said that it was incredible to see the work that is being done by women, often at enormous personal sacrifice. She added that there is no greater ally in the struggle for women's rights than UN Secretary General Kofi Annan. In closing, the Secretary made the following statement: "For the sake of American leadership, for the sake of millions of women and children each year

whose lives are enriched or saved by United Nations programs, for the sake of elementary honor and pride, the time has come this year, this month now, for Congress to put aside unrelated issues and pay our UN bill."

The next to speak was US Attorney General Janet Reno, introduced by Mrs. Albright as someone who to perpetrators and apologists for violence against women in our own country has earned the proud title of "public enemy number one" and who has made the Justice Department a valued partner in the fight against the trafficking of women worldwide. The Attorney General, who has made violence against women the law and order priority that it has long deserved to be, said that the solutions to domestic and sexual violence and violence throughout our society are not going to be found by police, prosecutors, social workers or religious leaders alone, but that the answer will be found only when all of us are part of the effort.

Secretary General of the United Nations Kofi Annan spoke next, stressing that the universality of human rights gives people their strength and endows them with the power to cross borders and defy all forces. The Secretary General pointed out that the UN has a good record on women's issues.

Closing remarks were made by President Clinton. Mr. Clinton reminded those present that the annual International Women's Day celebration not only highlighted the extraordinary achievements of women around the world, but also raised awareness of the work yet to be done to assure that women's rights are protected and respected. The President stated that the momentum of the United Nations Fourth World Conference on Women, which was held in Beijing in

1995, continues to energize the efforts to encourage governments around the globe to fulfill their commitments to improve the lives of women and girls. As part of this endeavor, the President encouraged everyone to urge the US Senate to join 161 other countries in ratifying the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women. The President also asked the Attorney General to ensure that United States laws are going to be of help in working with multinational organizations, as well as with individuals nations, to do a better job of combatting trafficking.

To do his part, the President announced a series of measures his administration will take to curb

the abuse of women worldwide, especially international trafficking, a problem that has plagued Ukraine and other countries in Eastern Europe. The President outlined his plan of action, which includes an expansion of US efforts on behalf of women at home and overseas and the convening of an international conference to develop new strategies to combat the international trafficking of women. He thanked Secretary General Kofi Annan for his efforts on behalf of women and ended by expressing his hope that all Americans would join him in renewing the efforts to advance women's progress and to protect human rights at home and around the world.

THE INTERNATIONAL DAY OF THE FAMILY

by IRYNA KUROWYCKYJ

In 1993, with resolution 4/237, the United Nations General Assembly decided that beginning with 1994, May 15 would be celebrated every year as the International Day of the Family. Since 1994, the International Day of the Family has become significant throughout the world as a platform for focusing attention on issues of the family, which the United Nations describes as "the smallest democracy in the heart of society". The definition encapsulates much of what is most important about the family: its relationship to the wider world of politics, its function as people's emotional base and security, and its central role in society as the basic social unit.

Family can mean different things to different people. Even in standard dictionaries like Webster's or the Oxford, one finds it hard to agree on a single definition. Sociologists and anthropologists stress that family involves kinship. In the industrialized countries, we believe in the "traditional" nuclear family, the mother, father and children. Norman Rockwell painted the ideal family that we all want to relate to, but unfortunately, it is often only in pictures that the family is portrayed in such harmony. Looking through history, the family pictured in the "Golden Age of the Family" never existed.

Whether today the "normal" family is happy and secure and whether family values prevail is a very good question. Happy or not, there is no denying that the family is the most important place of education; it is where most important lessons about life are learned.

It is the family that gives children their first lessons about values, principles of fairness, respect and how to resolve disputes and share gains. Since the first lessons come from the family, it is the most powerful tool to shape and develop children. There is no recipe or special education or training for the important responsibility of bringing up children. Yet any changes in our society begin with the family.

Ukrainian American parents have a dual responsibility toward their children -- to raise them in the American environment and culture while passing on to them Ukrainian tradition, language, religion and culture that was passed on to them by their parents. Today Ukraine is an independent nation, but still our Ukrainian schools, youth organizations and churches know that not many second and third generation Ukrainians will go to live in Ukraine; they know we are here to stay. Young parents need the support of our institutions to help children be proud of their heritage, culture and identity, especially here in America where everyone comes from somewhere.

Each year, the International Day of the Family can remind us of the responsibility that parents and grandparents, churches, Saturday Schools, youth organizations, the UNWLA and other organizations have in helping future generations develop self-esteem and a sense of community belonging that will help them lead successful and productive lives.

FOUR UKRAINIAN WOMEN WRITERS

by HÉLÈNE TURKEWICZ-SANKO

Four Ukrainian women writers, three from Canada and one from Ukraine, are listed in the *Guide to Women's Literature throughout the World*. The guide, first published in 1992 and reprinted in paperback in 1994, is a prestigious work that recognizes the world's most accomplished and gifted women writers and it is significant that Ukrainian women writers have been included in its pages. The four Ukrainian authors to be so recognized are Myrna Kostash, Janice Kulyk Keefer, Vera Lysenko, and Marko Vovchok who appears as a contributor to Russian as well as Ukrainian literature.

Marko Vovchok (1834-1907) was the pseudonym of Maria Aleksandrovna Markovych. According to the *Guide*, she is "an author of prose in Ukrainian and Russian." Born in the province of Orel, she attended a private boarding school in Kharkiv from 1845 to 1848. Returning to Orel, she met her first husband, Ukrainian ethnographer and political activist, O. Markovych. They married in 1851 and moved to Chernihiv (1851), then Kyiv (1853) and finally Nemyriv (1855). In 1857, Marko Vovchok published *Ukrainian Folk Tales* which won her immediate acclaim among Ukrainian and Russian readers. Turgenyev translated the tales into Russian with great enthusiasm. (*Ukrainian Folk Tales* was translated into English in 1953). In 1859, while living in St. Petersburg, she completed her second well-received work, *Instytutka (The Accomplished Young Boarding School Graduate)*. We know that she traveled throughout Europe, that in 1860 she was living in Paris and that her best known story, "Marusia", was translated into French.

Vovchok wrote several novels inspired by the hardships of peasant life and her focus on the gender issue can be seen in many of her works. Her novels include *Karmeliuk* (The Peasant Karmeliuk), *Nevilnytsia* (The Slave Girl), *Svekrukha* (The Mother-in-Law), *Kozatchka* (The Kozak Woman), *A Living Soul*, and *Zapysky prytychetnyka* (Notes of a Junior Deacon), a satire of the clerical life.

Marko Vovchok is listed in the *Guide* as having been among the 19th and 20th century writers to be concerned with feminism as well as the treatment

of women and her focus on the gender issue can be seen in many of her novels.

The second Ukrainian woman writer to be listed in the *Guide* is **Vera Lysenko** (1910-1975) whose real name was Vera Lesik. She is listed as "a Canadian novelist, journalist, and social historian, who was born in Winnipeg of Ukrainian parents who had emigrated to Canada in 1903." She also wrote plays and poetry and was a gifted translator. One of the first Ukrainian-Canadian women to complete a university degree (from the University of Manitoba), she also worked as a teacher.

Lysenko was interested in the life of the ethnic immigrant community and in the working class experience in general. *Men in Sheepskin Coats: A Study in Assimilation*, published in 1947, focuses on the hardships faced by newcomers from Western Ukraine and the Carpathian Mountains. The book was the first English language history of Ukrainians in Canada to be written by a Ukrainian-Canadian. Lysenko's two novels, *Yellow Boots* (1954) and *Westerly Wild* (1956) were also inspired by the first generation immigrants' lives and experiences in Canada.

Myrna Kostash is listed in the *Guide* as a Canadian journalist and creative non-fiction writer. She is considered to have been the author of "the first ethnically-centered texts to address multicultural issues" and directs her attention to people, their background and their survival under the pressure of contemporary society. The *Guide* characterizes her as "both energetically political, and astute in her reading of contemporary society."

Born in 1944 in Edmonton, Alberta, Kostash grew up in Edmonton's Ukrainian community and was strongly influenced by this milieu and by the parents and grandparents who kept the Ukrainian traditions very much alive. Kostash studied at the University of Alberta, the University of Washington and the University of Toronto. She began her career as a freelance journalist and was recognized for her exploratory works, such as *A Long Way From Home (The Story of the Sixties Generation in Canada)* and

No Kidding (Inside the World of Teenage Girls). Her ethnically-centered *All Baba's Children*, published in 1977, was critically acclaimed. World-wide-web sites indicate that her works have appeared in MacLean's and Chatelaine. She is currently Writer-in-Residence at the Regina Public Library in Saskatchewan.

Janice Kulyk Keefer is the fourth Ukrainian woman writer to be mentioned in the *Guide to Women's Literature Throughout the World*. She is listed as a Canadian fiction writer, poet and critic. Keefer studied at the University of Toronto and holds a doctorate in English Literature from the University of Sussex in England. She is full professor of English literature at the University of Guelph and has published many poems and short stories. The *Guide* describes her novel *Constellations* as a "parodic description of community bondage and outsiderhood". The guide gives no reference to her Ukrainian background. In an interview given to Oksana Zakydalsky for *The Ukrainian Weekly*, Keefer addressed this issue: "I am starting to deal with my own background which I didn't want to touch for the longest time." She recalls how she needed to assert herself, first in her profession, before making her ethnic voice heard.

In *Green Library* (Toronto: Harper and Collins, 1996), Janice Kulyk Keefer makes this voice heard. Dealing with the history of Ukraine and of Canada from the 1920's to World War II, the book tells the story of a 43-year old Canadian woman, Eva Chown, who receives a segment of a 1930's photo which leads her to uncover her family's history. In November 1996, Keefer received Canada's prestigious Governor General's Award for her novel.

In the 1996 interview with Oksana Zakydalsky, Keefer said: "I am fascinated with the interaction between history, the brute events that just happen to people and history ... I wanted to find a form for this novel in which people could exchange stories. The whole book became a chain of stories." She insists on a very important point which is that the book was meant to appeal to non-Ukrainian readers as well as Ukrainian readers. "I knew that I wanted to write about Ukraine in a way that would make it

comprehensible to your average Canadian reader who knew nothing about Ukraine." Ultimately, she addresses a very important issue concerning children of Ukrainian parentage, petrified by community expectations: "When I went to "Ridna Shkola" I was taught by people for whom Ukrainian was their maternal language ... my Ukrainian was kitchen table Ukrainian. They believed that if I was of Ukrainian parentage I should have been born speaking Ukrainian, and they refused to teach Ukrainian as a second language ... I always felt a sense of shame that I couldn't speak Ukrainian. The only way I could learn a language is to have no hang-ups and to wander into it -- you make mistakes and people correct you and that is how I learned French and German. But with Ukrainian I always felt that there was a measuring tape on my tongue. To make a mistake was to betray a whole culture -- the stakes were enormously high." Like many hyphenated Ukrainian children (Canadian-Ukrainians, American-Ukrainians, French-Ukrainians, Brazilian Ukrainians, etc.) living beyond Ukraine's borders, she admits to having felt caught "in between".

It is a joy to find these four Ukrainian women writers listed in the current edition of the *Guide to Women's Literature Throughout the World*. It is worth remembering that guides of this nature are often reprinted and that additions are made for each edition. It is hoped that the human experience of Ukrainian women writers, from Ukraine and from the diaspora, will be even more widely represented in the next edition.

John Carroll University
Copyright Hélène Turkewicz-Sanko, Ph.D., 1998.
Department of Classical and Modern Languages and Culture

Bibliography

- Buck, Claire, ed. *Guide to Women's Literature Throughout the World*. Bloomsbury Publishing Limited (England), 1993; paperback edition published by Columbia Marketing, 1994.
- Zakydalsky, Oksana. "Interview: Governor General's Award Nominee, Janice Kulyk Keefer." *The Ukrainian Weekly*, vol. LXIV, No. 45. Sunday, November 10, 1996: 5, 10.

The XXVth UNWLA Convention will be held in Chicago, May 28 -- May 31, 1999

HAPPY MOTHER'S DAY!

FOR YOUR EYES ONLY

by IHOR MAGUN, M.D.

Our eyes are one of our most important organs. They are our door to the world. Yet we often neglect this important organ, even those of us who would not think of skipping routine medical examinations or visits to the dentist. Many eye problems develop without any abrupt changes or pain. They may progress without our attention until more serious treatment is necessary. Complete eye examinations should be performed at least every two or three years and this includes a thorough examination of not only vision, but internal and external evaluations of the eyes themselves. These evaluations should be done more frequently if there is any significant family history of eye disease or diabetes.

Eye examinations for children are extremely important. Children can have vision problems which, at first, may manifest themselves as problems with reading and writing. They may not be able to let an adult know that the problem is due to a visual disturbance and not to a learning disability.

In most adults, the normal aging process produces a decline in visual acuity. Other problems, such as ocular infections, can also arise. The most common superficial infection is conjunctivitis. It may be allergic, viral, bacterial, chlamydial or chemical. The most common conjunctivitis is viral. It produces a watery discharge, sometimes manifesting itself with eyelids sealed closed upon awakening. The condition can often be treated with compresses. Topical vasoconstrictors (eyedrops such as Visine) can also be helpful if used sparingly. Bacterial, chemical and other viral infections need medical or ophthalmological attention.

Many people are affected by floaters, specks floating in our visual field. These are rather common though they can be frightening when first seen. Floaters are usually harmless, but ophthalmologic evaluation should be sought, especially if floaters are accompanied by light flashes as this may portend a more serious problem.

In a normal eye, the lens, usually clear, permits light to enter the eye. A cataract occurs when there is a loss of transparency of the lens. This occurs gradually and frequently does not immediately affect vision. But undetected and untreated, cataracts will eventually cause problems with vision. For this reason, periodic eye examinations are important. If cataracts are found, the ophthalmologist will probably recommend surgery. Cataract surgery is safely performed and corrects the problem. The surgery is brief and done on an out-patient basis.

Glaucoma occurs when there is increased fluid pressure in the eye. There is no pain associated with this condition, but if not controlled, blindness can occur. Treatments vary; they may consist of eyedrops, tablets, laser treatment or traditional surgery.

The macula is responsible for sharp vision. With aging, macular degeneration can occur, producing blurring and loss of central vision. Early intervention is important and the condition can be corrected with laser treatment.

The retina is found in the back of the eye and is composed of nerves which receive visual images and pass them on to the brain. Retinal detachment, the separation between the inner and outer layers of the retina, causes one-sided distortions of the visual image. The problem can be surgically corrected.

People with diabetes must be especially careful to have routine eye examinations as they are commonly affected by a condition known as diabetic retinopathy. This is a leakage and closure of small vessels and growth of new blood vessels resulting in a loss of vision. Laser treatments are generally recommended. Good control of blood sugar appears to retard the progression of this condition.

While it is emphasized that everyone should see a qualified ophthalmologist for periodic eye examinations, there are several good common sense precautions that can keep eyes healthier. Proper lighting, for example, is very important as it prevents muscular strain. Looking up occasionally when reading intently for prolonged periods of time serves the same purpose. Despite common belief, regular light bulbs are better light sources for older eyes than florescent lights.

Sunglasses are also important. Everyone should wear proper sunglasses to protect the eyes from ultraviolet rays. Sunglasses without ultraviolet ray protection do little if any good and may actually do more harm because we assume we are protected while being exposed to harmful rays. Good quality, properly fitted sunglasses for children and adults can be purchased at a reasonable cost and should clearly state on the label that they offer protection from ultraviolet rays. Although most people in colder areas of the country don't usually wear sunglasses during the winter months, they should probably be worn year-round whenever the sun is shining.

A MOTHER'S DAY STORY

When my sister Hanusia lived in Manhattan, she frequently invited our mother for a Mother's Day weekend in the Big Apple. It became an annual ritual, enjoyed and relished by both. My father would drive my mother to the train station in Trenton, Hanusia would meet her at New York's Penn Station, and the weekend would begin with a cab ride to an interesting restaurant, some mother-daughter bonding and a discussion of plans for the next two days.

Saturday mornings would begin with a leisurely breakfast out. The contents of my sister's Manhattan refrigerator, typically limited to an old egg or two and half a carton of orange juice, precluded breakfast in, but this was part of the ritual and acceptable to both mother and daughter. A stroll to and through the farmer's market was also a favorite part of the ritual -- fresh fruits and vegetables to be inspected, cut flowers to be admired, bizarre New Yorkers to be gawked at and the sights and smells and sounds of the area to be ingested and enjoyed. Shopping in the Village and window shopping on the upper East Side, luncheon at a posh restaurant and cab rides or long walks to see special exhibits in assorted museums would consume most of Saturday and part of Sunday, and then there was the train ride back to Trenton and the car ride back to Philadelphia's suburbs and a host of pleasant memories of pleasant adventures.

The highlight of each visit, of course, was the Saturday night trek to Broadway (or occasionally off Broadway) for a night at the theater. Sometimes it was Shakespeare, sometimes a musical, and last year it was the spectacular Diana Rigg in a spectacular production of *Medea*. It was a late night out and mother and daughter went to their respective beds happy but tired, looking forward to Sunday morning brunch and to whatever they had planned for the remainder of the weekend.

My mother had her customary living room couch that turns into a bed, Hanusia her own bed in her bedroom, the bedroom door closed, as usual, to keep Rubio from jumping on the bed. Rubio is the large orange cat my sister adopted from a mobile SPCA unit a few years back. He is affectionate and loves cuddling with my sister; my sister dotes on him and is also allergic to him --hence the closed bedroom door. And so they slept.

Early the next morning, Rubio, as usual, positioned himself outside the closed bedroom door and began meowing. Hanusia, as usual, was sleeping like a long-time New Yorker, totally immune to fire engines, car alarms, taxi horns, meowing cats and other noises that would probably rouse lesser mortals in no time at all. She slept on, unperturbed and undisturbed.

My mother, on the other hand, was easily and early wakened by the plaintiff meowing. Not a cat person, she was impervious to Rubio's cries for food or affection. Her only concern was her sleeping daughter -- "Бідна дитина хоче спати, а дурний кіт кричить". And Rubio was out of luck. With the ferocious protective instinct of any mother protecting its young from danger or discomfort, my mother shooed the meowing cat away from the bedroom door. Once. Twice. Three times. And each time, undeterred, Rubio returned to his post and resumed his meowing.

Enough was enough. My mother decided on sterner measures to the problem, picked Rubio up and plopped him in the kitchen, closing the folding louvered door on him. Satisfied that the problem had been solved, she returned to the living room and sat reading the theater program, enjoying it for its own sake as well as for the images it evoked of play she and Hanusia had seen the night before. Hanusia slept.

The calm lasted but a few minutes; the storm began with howling from the kitchen where Rubio had also decided that enough was enough. Being barred from Hanusia's bedroom at night was one thing; being cooped up in the one and half foot by four foot kitchen was another thing altogether. And where the fire engines and car alarms and taxi horns had failed, the howling cat succeeded in waking Hanusia from her slumbers.

"Mamo. Why is Rubio crying like that?"

"I didn't want him to wake you so I put him in the kitchen."

There followed explanations on both sides, swept away on a tide of fresh howling that sent my sister running to the kitchen door to rescue *her* baby. But no amount of pushing and shoving and banging at the folding door could accomplish the rescue. The door remained shut and the cat continued howling, now as if from the depths of a cave. Hanusia, thoroughly distraught, tried soothing the cat with

gentle words. Rubio howled louder. My mother, thoroughly distraught, tried soothing Hanusia with gentle words. Rubio howled louder. And still the kitchen door wouldn't budge.

Hanusia tried peeking through the slats in the louvered door; the windowless kitchen was dark, but by the light of a flashlight, the mystery of the immovable door was solved. Rubio, fretting and fussing about being locked in the kitchen had jumped up on the stove and had dislodged the oven door. It had fallen open and was now blocking the kitchen door. Like any cat which enjoys the security or coziness of a box or bag or cubby-hole, Rubio had found his niche and had settled in. He was now howling from the depths of the oven.

Both "mothers" were at this point beside themselves, Hanusia convinced that Rubio would inadvertently push or nudge an oven control and be baked or broiled, mama convinced that the howling

would soon have the neighbors calling for the police. The wonderful Mother's Day weekend had dissolved into visions of baked cat and imprisonment for disturbing the peace. Desperate means calling for desperate measures, the two began frantically searching for some implement that would help them rescue the howling animal before either scenario became a reality. A broom stick was located in the foyer closet, the door slats were shattered, and with some frantic maneuvering, the oven door was shut, and the kitchen door opened. Rubio, freed, jumped from the oven and walked nonchalantly to his water dish, ignoring both mothers.

A brief conclusion being in order, I end this mother's day tale with a non sequitur. Rubio and Hanusia are alive and well and living in Juneau, Alaska. Their move was in no way connected to the events described above.

PINEAPPLE BEET SALAD

2-1/2 pounds medium beets
1 large can pineapple chunks
1/4 cup lemon juice
1/2 cup chopped walnuts

Preheat oven to 400
Wrap beets in aluminum foil.
Bake for 1-1/2 hours (until tender)
Allow beets to cool and peel.
Cut into 1-inch chunks and refrigerate
Mix cooled beet chunks, pineapple, chunks and lemon juice.
Garnish with walnuts.

CARROT AND TURNIP SALAD

1-1/2 pounds baby turnips, peeled
1-1/2 pounds baby carrots, peeled
1 teaspoon salt
1/2 teaspoon sugar
2 tablespoons Dijon mustard
1/4 cup red wine vinegar
3/4 cups virgin olive oil
2 tablespoons minced chives

Put turnips, carrots, salt and sugar in large skillet. Cover with water and bring to boil. Reduce heat and simmer about 8-10 minutes till vegetables are tender.
In small bowl, whisk mustard, vinegar and oil for dressing.
Drain vegetables and coat with dressing.
Cool and refrigerate.
Garnish with chives before serving.

ХРИСТЯ НАВРОЦЬКА

НАШЕ ХАРЧУВАННЯ

Впродовж багатьох років у травні подаємо приписи на солодке печиво з огляду на різні святкування у родинах.

ЗНАМЕНИТИЙ КРИХКИЙ ТОРТ

- 2 горнятка волоських горіхів (змолоти)
- 2 горнятка борошна (муки)
- 1 горнятко цукру
- 2 кістки масла
- 2 жовтки
- Маса:
- 3 білки
- 1 12-унцовий слоїк варення з морель (apricot)
- сік з однієї цитрини
- 1 ложка цукру

Масло кімнатної температури посікти з борошном. Добре вживати спеціального ножа — т. зв. "doughatter", додати змелені горіхи і жовтки (по одному). Якщо тісто надто густе додати 1 ложку вершків (heavy cream). Замісити і поділити на 4 частини. Кожну частину завинути в тонкий плястиковий папір і вкласти на 1 годину до холодильника.

Спекти 4 коржі у добре намащеній тортівниці. Коли простигнуть перекладати масою: збити тугу піну з білків, додаючи варення, сік з цитрини і цукор. Легко все змішати і намастити коржі включно з верхнім. Це слід робити день перед подаванням. Зверху торт можна посипати меленими горіхами.

ШОКОЛЯДОВИЙ КОРЖ З КРЕМОМ

- Спідній корж:
 - 1 коробка малих шоколадових тістечок (chocolate wafer cookies)
 - 4 ложки масла або маргарини
- Покришити тістечка і змішати з розтопленим маслом на суцільну масу. Накласти на спід і береги форми на т. зв. "пай". Вкласти до холодильника. За цей час приготувати масу:

- 2 горнятка вершків (half and half)
- 2 ложки цукру
- 6 мішечків чаю
- 3/4 горнятка шоколадових "чопиків" (chocolate chips)
- 2 яйця
- 2 жовтки
- 2 ложечки ванільового екстракту

У риночці середньої величини заварити 1 1/2 горнятка вершків з цукром (довівши до кипіння). Занурити мішечки чаю і тримати 10 хвилин. У малій риночці стопити шоколадові чопики, додаючи решту вершків та постійно мішаючи, щоб маса була суцільна. Вистудити масу. В іншій мисочці легко вбити яйця, жовтки і ванілю. Змішати з чайною масою і влити на приготований корж. Пекти в печі, нагрітій до 325° 45 хвилин. Вийняти на дротяну підставку і залишити на 30 хвилин. Тоді вкласти до холодильника.

ВЕРХНЯ ВЕРСТВА:

- 1 3/4 вершків (Heavy cream)
- 6 мішечків чаю
- 2 ложки цукру
- 1 ложечка ванільового екстракту

У риночці заварити 1 горнятко вершків. Занурити мішечки чаю на 5 хвилин. Мішечки чаю вийняти і повністю остудити. Влити залишені 3/4 горнятка вершків, цукор і ванілю. У великій мисці збивати електричною мішалкою на тугу масу. Накласти на остуджений корж. Зверху можна прибрати шоколадовими стружками.

КОРОЛІВСЬКА ЛАКОМИНКА З РИЖУ

- 1/2 горнятка довгозернистого рижу
- 1/2 горнятка цукру
- 4 горнятка молока
- 2 великі яйця
- 1 коверта желатини без смаку, розпустити в 1/4 горнятка води
- 1/2 горнятка нарізаного, зрум'яненого мигдалю
- 1 1/2 ложечки ванільового екстракту
- 1/2 горнятка збитих вершків (heavy cream)

ПІДЛИВА З МОРЕЛЬ

- 1/2 горнятка дрібно нарізаних сушених морель (apricot)
- 1/4 горнятка цукру
- 2 (5,5 унцові) баньки морельового нектару
- 3 ложки лікеру або коньяку
- 1 ложка цитринового соку

У ринці (ємність 4 кварта) варити на молоці риж і цукор до закипіння. Накрити, зменшити вогонь і варити 1 годину помішуючи. Зняти з вогню. В малій мисочці розколоти жовтки. Додати трохи рижу і змішати. Влити жовтки до рижу постійно помішуючи. Розпустити желатину у воді і додати до гарячого рижу. Добре вимішати. Влити до великої миски і вкласти до другої миски з ледом. Часто мішати, поки не простигне, додати мигдаль, ванілю, збиті вершки і легко змішати на суцільну масу. Тортівницю 8 інчів у промірі, скропити товщом ("РАМ") і влити рижову масу. Накрити, вкласти до холодильника на 3 години.

Приготувати підливу: В малій ринці варити нарізані морелі, цукор і нектар, щоб морелі стали м'якими. Влити до електричного збивача (blender), додати лікер або коньяк, цитриновий сік і збити на пюре. Остудити.

Перед поданням відкрити берег тортівниці, вирівняти рижову масу і перекинути на відповідний посуд.

Можна прибрати посередині квіткою зі сухих морель.

ДОПИСИ ОКРУГ І ВІДДІЛІВ

З'ЇЗД ОКРУГИ НЬЮ-ЙОРК

15 березня відбувся з'їзд Округи Нью-Йорк. Голова Округи Леся Кіршак відкрила з'їзд молитвою і однохвилинною мовчанкою в пам'ять Почесної голови СУА Марії Савчак, колишньої голови Округи Оксани Рак та членок, які відійшли у вічність. Вона привітала представницю Головної Управи СУА Ольгу Тритяк, редакторку журналу "Наше Життя" Ірену Чабан, членок управи, голів відділів і делегаток.

Члени верифікаційної Комісії Євгенія Івашків і Лідія Андрусишин оголосили кількість присутніх — 43 делегаток, 11 голів відділів, 10 членів Управи а також гостей, що склало 72 особи і підтвердило правосильність з'їзду.

Заслухано звіт Комісії прочитання протоколу і Комісії ухвал після чого голова Округи попросила на головуючу з'їзду Ірину Куровицьку та секретарку — Лесю Гой. До президії запрошено першу заступницю голови СУА Ольгу Тритяк, і, відповідно до порядку нарад, розпочалася робота.

Найперше — це були звіти управи і референток Округи Нью-Йорк. Голова Округи у своєму звіті повідомила про велику працю проведену Округою за час звітного періоду і підкреслила успішну працю відділів та нарад референток Округи з референтками відділів. Повідомила про переміщення двох Відділів (62-го з Глен Спею і 95-го з Повкипсі) до відділів Центральної Округи. Тепер Округа нараховує 13 відділів в яких є 467 членок. Доброю вісткою стало повідомлення про заснування молодіжного 123-го Відділу завдяки організаційній референтці 83-го Відділу Дарії Кекіш, яка зуміла зацікавити своїх дочок працюю СУА. Незабаром відбудуться христини ново-заснованого відділу, головою якого стала лікар Уляна Кекіш-Солоденко.

У дискусіях було підкреслено необхідність чітких інформацій у річних звітах, а термін на їх виповнення повинен бути хоча б один місяць.

Присутні також висловили бажання отримувати більше інструкцій від референток Головної Управи СУА. Після перерви з'їзд продовжував свою роботу. Голова представила голів відділів і їх делегаток та запросила до слова Ольгу Тритяк. О. Тритяк передала привіт від голови СУА Анни Кравчук і повідомила, що наступна Конвенція СУА відбудеться у

Чикаго. Розповіла також про конкурс "Природа і ми", який несподівано отримав дуже великий відгук. Комісія конкурсу вже отримала з України і інших поселень діаспори 702 праці. О. Тритяк обіцяла також повідомити Головну Управу про побажання делегатів з'їзду.

Відтак заслухано звіт Комісії прочитання протоколу з попереднього з'їзду. Голова комісії — Л. Магун (1-ий Відділ), О. Гірна (82-ий Відділ) та Комісії ухвал — Х. Навроцька (64-ий Відділ), І. Моцюк (119-ий Відділ). П.Шпачинська пообіцяла відредагувати ухвали і подати їх до відома. Скарбник С. Гуменюк познайомила присутніх з бюджетом Округи на 1998-1999 рік. Після ствердження Контрольною комісією взірцевого провадження фінансів Округи за 1997-1988 роки, уділено абсолюторію уступаючій Управі. Голова Номінаційної комісії Н. Савчук відчитала листу нової Управи, яку прийнято одногосно.

Голова з'їзду І. Куровицька передала дальше ведення з'їзду новообраній голові Округи Лесі Кіршак. Л. Кіршак подякувала представниці Головної Управи О. Тритяк за її присутність, а І. Куровицькій та Л. Гой за проведення з'їзду. Подякувала також господарській референтці Округи Г. Серант, І. Старосольській і Д. Кріль за смачну гостину і всім тим, хто причинився до успішного проведення з'їзду. Молитвою та відспіванням гімну Союзу Українок Америки, з'їзд завершив свою роботу.

На з'їзді вибрано нову управу Округи на 1998 рік у такому складі: Леся Кіршак — голова, Леся Гой — заступниця голови, Євгенія Івашків — секретарка, Лідія Андрусишин — протоколярна секретарка, Дана Чехович — скарбник. Референтки: Наталія Дума — організаційна, Олімпія Роговська — культурно-освітня, Дарія Костів — виховна, Оксана Лопатинська — суспільної опіки, Уляна Ганущак — стипендій, Іванна Мачай — пресова, Рома Шуган — музейна, Рома Кекіш — зв'язків, Наталія Матківська — хорунжа. Контрольна комісія: Надя Савчук — голова, Люба Фірчук, Лідія Закревська, Стефанія Гуменюк та Ганя Серант — члени.

Іванна Мачай,
пресова референтка.

УСМІХНИСЯ

Батько був приємно здивований, почувши, що його балакуча дочка закінчила телефонну розмову всього за двадцять хвилин. Завжди вона говорила не менше години.

— Тобі дзвонила подруга? — запитав він.

— Ні, тату, це була не подруга. Просто хтось помилився номером.

— Петре, я на хвилинку забіжу до сусідки, а ти через кожні півгодини помішуй в ринці на кухні.

З'їзд ОКОУГИ ДІТРОЙТ

У суботу, 31 січня 1998 р. відбувся черговий з'їзд Округи в приміщенні СУА у Воррені, Міш. Голова Округної управи СУА Квітка Іваницька відкрила з'їзд молитвою і відспіванням гімну СУА. На підставі звіту Люби Чапельської, голови 50-го Відділу, який займався реєстрацією учасниць, стверджено правосильність з'їзду бо, згідно зі Статутом СУА, більшість відділів прислали своїх делегаток.

Квітка Іваницька привітала присутніх і представницю Головної Управи СУА Ірину Куровицьку — заступницю голови для справ зв'язків, яка була головою американської жіночої організації.

І. Куровицька постаралася, щоб усі делегатки з'їзду мали текст спільного звернення Світового Руху Матерів і СФУЖО до 42-ої сесії Комісії Статусу Жінок у справі торгівлі жінками. І Куровицька прочитала привіт голови СУА Анни Кравчук, в якому голова висловлює признання за працю Округи для добра СУА і цілої громади, зокрема, за дуже успішну конференцію "Зустріч української жінки".

До президії з'їзду вибрано Наталку Гевко — головою, Стефу Оглаб'як — секретаркою. З'їзд прийняв порядок нарад та протокол попереднього з'їзду. Далше були звіти членок управи: протоколярної секретарки, скарбника, референток, заступниць голів і голови. Зі звітів можна було побачити, що всі членки управи сумлінно виконують покладені на них обов'язки, що й підкреслила у своєму виступі Ірина Куровицька. Велике признання належиться референтці Суспільної опіки Нусі Мацілінській, яка була ініціаторкою і головним керівником трьохденної конференції "Зустріч української жінки" на оселі "Діброва" (біля Дітройту). Висловлюючи признання за пророблену працю в нашій окрузі, І. Куровицька звернула увагу на те, що потрібно бути дуже обережними з пожертвами на інші організації, щоби не привести до непорозуміння з IRS у зв'язку із статусом неприбуткової організації, який має СУА. Квітка Іваницька вияснила, що наші датки були у формі оголошень. І. Куровицька зауважила також про необхідність мати ухваленний бюджет для запланованої щорічної праці. З'їзд взяв це до уваги і вирішив призначити на напору нашого будинку 60,000 дол., на купівлю комп'ютера — 4,000 дол. і на адміністративні видатки

Продовження із 16 стор.

Серед стипендіатів в Україні та Румунії є багато сиріт та покривдженої долею молоді. Приймаємо їх за рекомендаціями Союзу Українок, інших жіночих організацій, Сестер Василіянок та осіб, які мають справу із шкільництвом. Під цю пору маємо понад 400 нових аплікантив в Україні та Румунії, які чекають на своїх добродіїв — спонсорів. Стипендії в Україну — 50.00 дол. для середношкільників; 100.00 дол. річно для студентів.

— 16,500 дол.

Контрольна комісія у складі: Наталки Гевко, Васи Гординської і Мирослави Хом'як внесли пропозицію на уділення абсолюторію уступаючій управі, яку одноголосно схвалено. Голова Номінаційної комісії, Оріся Лончина, відчитала листу кандидаток до нової управи, яку делегатки прийняли одноголосно.

До управи Округи на 1998 р. увійшли: Квітка Іваницька — голова, Марта Йованович — перша заступниця голови, Марта Квітковська — друга заступниця голови, Ольга Ласка і Ліда Кізіма — протоколярні секретарки, Марія Лісовська — кореспонденційна секретарка, Марта Шехович — скарбник, Любомира Чапельська — фінансова секретарка.

Референтки: Марія Зарицька — культурно-освітня, Анна Мацілінська і Мирослава Цап — суспільної опіки, Ксеня Антипів — пресова (україномовна), Ольга Лісківська-Морган — пресова (англомовна), Ірина Прийма — зв'язків, Оксана Гудз — виховна, Марія Голіян — стипендійна, Оріся Гусак — мистецька, Ірина Тарнавська — господарська, Ліда Колодчин — домівки, Дарія Конюх — архіву.

Контрольна комісія: Наталія Гевко, Вася Гординська, Мирослава Хом'як.

На закінчення Квітка Іваницька подякувала за довір'я та представила нову управу. Оріся Лончина відчитала ухвали з'їзду: підтримувати зв'язок зі Союзом Українок в Україні, продовжувати допомогу Україні, посилити залучення нових членок, завершити купівлю комп'ютера.

З'їзд прийняв усі ухвали і спільною молитвою закінчено ділові наради. 45-ий Відділ пригощав делегаток і гостей смачною перекускою.

Наступного дня, в неділю 1 лютого, відбулася в нашій домівці коротка зустріч з Іриною Куровицькою, яка познайомила нас з працею Національної Ради Жінок Америки, що існує вже 110 років (від 31 березня 1888 року).

Зустріч була дуже цікавою і Квітка Іваницька ще раз подякувала І. Куровицькій за приїзд до Дітройту.

Ксеня Антипів,
пресова референтка Дітройтської
Округної управи СУА.

Шкільний рік у Південній Америці уже почався. Просимо спонсорів влатити датки до Стипендійного Фонду як найскоріше.

Адреса Стипендійного бюро:

UNWLA Inc.
171 Main Street PO Box 24
Matawan, New Jersey 07747 USA
telephone: (732) 441-9530 fax: (732) 441-9377
email: UNWLA@worldnet.att.net

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

49-Й ВІДДІЛ СУА У БАФФАЛО

49-ий Відділ СУА у Баффало 24 жовтня 1997 року провів свої загальні збори.

Головою зборів була Ярослава Борачок, секретаркою — Стефанія Осадца.

Окружну Управу Північного Нью-Йорку репрезентувала Марта Стасюк, голова Округу.

Управу на 1998 рік вибрано в такому складі: голова — Анна Поліщук, заступниця голови — Оксана Салдит, скарбник — Богуслава Греґа-Лонґ, архіварка — Анна Поліщук.

Референтки: стипендій — Оксана Салдит, пресова ("Наше Життя") — Тетяна Паславська, імпрезова — Лідія Стасюк, зовнішніх зв'язків — Анна Заньків, Ярослава Дерґак, господарські — Марія Дранка — голова, Єва Ковтало, Олена Хомин, Василина Осташук — членки.

Вільні членки: Уляна Лоза, Анна Яцишин.

Контрольна комісія: Мирослава Райца — голова, Ярослава Борачок — заступниця, Ярослава Дерґак, Ірена Ходань — членки.

Уляна Лоза.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ 56-ГО ВІДДІЛУ СУА

Річні загальні збори 56-го Відділу СУА ім. Мілени Рудницької в Норт Порт, Фл., відбулися 3 лютого. Головою зборів була Надія Іванчук, секретарями — Анна Самофал і Леся Івашко. Після прийняття звітів, вибрано управу на 1998 рік в такому складі: голова — Оріся Свистун, перша заступниця голови — Люся Гарасимів, друга заступниця голови — Люба Ярмач, секретарка (протоколярна) — Оксана Савойко Міз, скарбник — Раїса Кохно.

Референтки: організаційна — Ірина Остапчук, культурно-освітня — Надія Мандрусак, імпрезова — Ніля Стецьків, мистецька — Христя Лазар, стипендійна — Марія Чорній, музейні — Лариса Івашко, Ліда Селенко, пресова — Марія Наваринська, зовнішніх зв'язків — Мстислава Ван Мегелен, суспільної опіки — Оріся Білас, Богданна Фридер, Соня Кучкуда, господарські — Софія Кашинська, Тамара Гаврас.

Контрольна комісія: Марія Білинська, Ліда Козак, Катя Двояк.

Марія Наваринська,
пресова референтка.

106-Й ВІДДІЛ СУА У ГАРТФОРДІ

Річні загальні збори 106-го Відділу СУА ім. Олени Теліги в Гартфорд, Конн., відбулися 8 лютого 1998 р. Головою зборів була Галина Шулевська, секретаркою — Тереня Глух. Окружну Управу репрезентувала її голова Марта Рудик.

Управу на 1998 рік вибрано у такому складі: Люба Кінах — голова, Соня Платош — заступниця голови, Валентина Чудовська — протоколярна і кореспонденційна секретарка, Меланя Кузьма — скарбник.

Референтки: організаційна — Віра Ціропалович, музейна — Галина Шулевська, культурно-освітня — Надя Гафткович, пресова (укр. мови) — Валентина Чудовська, пресова (англ. мови) — Лана Бабій, виховна — Ірена Бойко, суспільної опіки — Оля Якимів, господарська — Леся Шевчук, стипендійна — Люда Хмелівська.

Контрольна комісія: голова — Оксана Оприско, члени: Тереня Глух та Ірена Сивенька.

Валентина Чудовська,
секретарка.

33-Й ВІДДІЛ СУА

8 лютого 1998 р. відбулися загальні збори 33-го Відділу СУА. Головою зборів була Олена Хміляк, заступницею голови — Емілія Волянник, секретаркою — Ніна Кулакова. Від Окружної Управи в президію було запрошено Іванну Шкарупу.

Управу на 1998 рік вибрано в такому складі: голова — Емілія Русин, перша заступниця голови — Ольга Дем'янчук, друга заступниця голови — Люба Боднар, протоколярна секретарка — Люба Боднар, кореспонденційна секретарка — Степанія Балагутрак, скарбник — Лукія Медицька.

Референтки: організаційна — Степанія Вільшанецька, культурно-освітня — Олена Хміляк, (членки: Люба Мичковська, Лукія Гриців), суспільної опіки — Марія Фудей (членки: Ірина Кріса, Ірина Стахур), кореспонденційна секретарка — Люба Лешньовська, стипендійна — Іванна Вовк, виховна — Люба Сліпець-Лис, мистецько-музейна — Марія Антонів (членки: Галя Сліпець-Хрін, Ірена Сліпець-Демчук, Люба Сліпець-Лис), господарська — Марія Грабська, Анна Кілярська, Ольга Охрін, пресова — Ніна Кулакова, зовнішніх зв'язків — Олена Хміляк.

Контрольна комісія: голова — Ірина Дубас, членки — Олександра Волошин, Емілія Волянник, заступниці — Анастасія Голубець та Дарія Кульчицька.

Ніна Кулакова,
пресова референтка.

73-Й ВІДДІЛ СУА У БРИДЖПОРТІ, КОНН.

Загальні збори 73-го Відділу СУА відбулися 15 лютого ц. р. Головою зборів вибрано Ірену Гладку — делегатку від Округу Нова Англія, секретаркою — Ольгу Суслу.

Управу на 1998 рік вибрано у такому складі: Стефанія Гавриляк — голова, Ярослава Ковач — заступниця голови, Марія Сливінська — секретарка, Оксана Дідновська — скарбник.

Референтки: Рома Гайда — культурно-освітня, Ольга Сусла — пресова, Ірена Демків — пресова (англомовна), М. Папроцька — музейна, Марія Цап — організаційна, Ярослава Ковач — суспільної опіки і господарська.

Контрольна комісія: Дарія Стахів, Ольга Сусла, Надія Фалько.

Ольга Сусла,
пресова референтка.

13-Й ВІДДІЛ СУА В ЧЕСТЕРІ

Загальні збори 13-го Відділу СУА ім. Уляни Кравченко в Честері, Пенсільванія відбулися 8 березня 1998 р. в присутності голсви Окружної Управи Марії Раковської і її заступниці Тамари Рац. Зборами проводила Ірена Назаревич, секретарювала Лідія Грабова.

До нової управи увійшли: голова — Марія Венчак, перша заступниця голови — Ірена Назаревич, друга заступниця — Христя Плюта, секретарка — Лідія Грабова, скарбник — Лідія Кий.

Референтки: культурно-освітня — Ірена Назаревич, стипендій — Лідія Кий, суспільної опіки Анна Візняк і Євгенія Корчинська, фінансова — Софія Мельник, музейно-мистецька — Христя Плюта, господарські — Ярослава Шабатура і Надя Баган, організаційна — Дарія Рустарк, пресова — Ірена Лонг, імпрезова — Христя Матійків.

Контрольна комісія: Лідія Грабова, Софія Мельник і Надя Баган.

Лідія Грабова,
секретарка.

66-ИЙ ВІДДІЛ СУА У НЬЮ-ГЕЙВЕНІ

Загальні збори 66-го Відділу СУА ім. Олени Кисілевської в Нью-Гейвені відбулися 8 березня 1998 р. Окружну управу представляла голова Округу Нової Англії Марта Рудик.

Головою зборів була Ірена Гриневич, секретаркою — Оріса Марків.

Управу на 1998 рік вибрано в такому складі: Ірена Гладка — голова, Олександра Кизик — заступниця голови, Марія Висовска — протоколярна і кореспондентка секретарка, Ірена Мандич і Міля Іванів — скарбники.

Референтки: організаційна — Міля Іванів, культурно-освітня — Лідія Фіцалович, музейна — Ольга Посполіта, суспільної опіки — Марія Кульчицька, стипендійна — Олександра Кизик, господарська — Ольга Посполіта, Євгенія Ложницька, Іванна Олещук і Катерина Румак, пресова — Марія Висовска.

Контрольна комісія: Надія Микетей — голова, Інка Лодинська і Марія Снігурович — членки.

Марія Висовска,
пресова референтка.

ПОЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

ВІД 1 ДО 28 ЛЮТОГО 1998 Р.

ДАТКИ

150.00 дол. — Іван Петро Русиник Гарбера;
по 100.00 дол. — Осип і Наталія Сигіди, Володимир і Катерина Вальчуки, Steven D. Ircha, Ада Кулик;
70.00 дол. — Павло Луців;
55.00 дол. — Ірина Гудз, через 93-ій Відділ СУА;
по 40.00 дол. — Михайло Бохно, Стефанія Жмуркевич, Михайло Соф'як, Анна Шапіро;
по 30.00 дол. — Олександр і Оксана Вороніни, Юлія Вертипорох;
по 20.00 дол. — Галина Гаврилук, Любомир Лампіка, Галя Полатайко, Марія Данилів, Володимира Теслюк;
15.00 дол. — Мирослава Кузьо;
по 10.00 дол. — Петро і Анна Світніцкі, Стефан Романко, Орест Дутка, Аліс Гураль, Василь Лаврів.

ДАТКИ НА БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД

10,000.00 дол. — Володимир і Анна Раки;
5,000.00 дол. — Мирон і Ольга Гнатейки (Becton Dickinson & Company);
2,000.00 дол. — Володимир і Катерина Воловодюки;
по 1,000.00 дол. — 56-ий Відділ СУА, Теодозій і Лукія Грициви, Богдан і Марія Полянські, 83-ій Відділ СУА;
800.00 дол. — Сильвестер і Катерина Костики;
по 500.00 дол. — Юрій Гудь і Оксана Бальтарович (Mapperman Demag Delaval), СУА — Окружна Управа Н.Дж., Роман Гриців, д-р Василь Саляк, 108-ий Відділ СУА, Дана Чехович, 62-ий Відділ СУА;
300.00 дол. — Михайло Ступка;
250.00 дол. — 30-ий Відділ СУА;
по 200.00 дол. — Ukrainian Festival USA, Ірена Клемик;
150.00 дол. — 103-ій Відділ, — прибуток з Андріївського вечора, влаштованого Відділом 13 грудня 1997 р.;

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

по 100.00 дол. — д-р Ірена Комаринська, Богдан та Іванна Козаки, д-р Юрій Демидович, Наталія Даниш, д-р Зенон і Стася Жизномірські, 106-ий Відділ СУА, Ярослав і Надія Бігуни;

по 50.00 дол. — Дмитро Шумило, Галина Шембель, Ольга Тритяк;

40.00 дол. — Марія Заяць;
по 30.00 дол. — Роман Фенчинський, Ольга Демчук, Михайло Пилипчак, Ярослав та Ярослава Букачевські;

по 25.00 дол. — Зореслава Галло, Ольга Буката, Ярослав Волощук, Ірина Сташків, Ярослав Букачевський, д-р Ярослав і д-р Лідія Тустанівські, Володимир Грицин, Стефанія Обушак, Христіна Масюк, Мирослав і Христіна Лисобеї, Володимира Кавка, Стефанія Грицушко;

по 20.00 дол. — Амелія Никорчук, Jeanette Zadoroznyj, Олександр Якубович;

15.00 дол. — Семен Гасяк;
по 10.00 дол. — Марія Заяць, Лонгин Т. Ясінський, Зенон Баган;

5.00 дол. — Валентина Єрмоленко;

Висловлюючи сердечну подяку відділам СУА Округу Огайо за поздоровлення мене з днем уродин, складаю **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Іванна Шкарупа

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

У світлу пам'ять дорогої та незабутньої сестри, лікаря **бл. п. Любомири Зазулі Коцур** складаємо **1,000.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Теодозій та Оля Зазулі.

Замість квітів на свіжу могилу **д-р Люби Зазулі Коцур** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ, а родині висловлюємо наші щирі співчуття.

Ярослав і Ольга Городецькі.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-р Люби Коцур** складаємо **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Чоловікові Ігореві з родиною висловлюємо наші найщиріші співчуття.

Олег і Люба Кінахи з родиною.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-р Люби Зазулі-Коцур** складаємо **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ, а родині покійної висловлюємо наші глибокі співчуття.

Дарія і Олександр Леськиви.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Юрія Кузьмича** по жертви на Будівельний Фонд УМ зложили: **по 500.00 дол.** — Ксеня Кузьмич, Орест і Марта Качмарські; **по 250.00 дол.** — Валентина Кузьмич, д-р Ігор і Марта Воевідки, Зеновія Сидорак, д-р Ярослав і Оксана Сидораки; **по 200.00 дол.** — д-р Ярослав та Ярослава Панчуки, Роман та Іванна Боднаруки; **по 150.00 дол.** — Ада Кулик, Юрій та Зоряна Ставничі; **по 100.00 дол.** — Марта Цимбаліста, д-р Юрій та Марта Саї, Юрій Савицький, Роман та Ірена Бадяки, Роман і Мира Савицькі, д-р Зеновія Кунцьо, Богдан та Ірена Глушевські, Богдан і Квітослава Пачини, Нестор і Марта Базарки, Любомир і Марія Зобніви, Іван та Уляна Сосі, Андріян та Марта Галяревичі, Тарас і Ольга Гунчаки, Роман і Мотря Слоневські, Христина Воевідка; **60.00 дол.** — Margaret Z. Currie; **55.00 дол.** — Richard & Marta Legeckis; **по 50.00 дол.** — Марія Бродило, Ruth Spodak, Rodney & Marta Ulane, Борис і Уляна Глинські, Ігор і Люба Декайли, Ярослав і Віра Криштальські, Мирон і Розмарі Мартюки, Олег і Оксана Венгерчуки, Іван і Наталія Головінські, Лідія Фіцалович, Юрій та Арета Полянські, Богдан і Христина Шепеляві, Марта М. Перейма, Тарас С. Ференцевич, Мирон і Христина Мельники, Юрій Олесницький, Апольонія Книш, Ярослав та Ярослава Кристаловичі, Ярослав і Ольга Городецькі, д-р Теодосій і Дарія Самотулки, Ірена та Юрій Хухри; **40.00 дол.** — Марія Шуст; **по 30.00 дол.** — Анна Бойчук, Олена Гірняк, Мирон і Люба Чолгани; **по 25.00 дол.** — Ольга Бачинська, Люба Денисенко, Олександра Селепина, Оксана Городецька, Roger Thomas Malseed Jr. & Zoriana Malseed, Анна і Ксеня Рошчаковські; **по 10.00 дол.** — Sharon Ann Gongwer, Harold & Paula Sue Haltzer;

In memory of **George Kuzmycz** who died recently in the service of his country... whom we knew briefly, but our lives are more meaningful having know him. We are donating **\$135.00** to The Ukrainian Museum's Building Fund.

Dr. Betty Levinson & the Levinson-Bloch Collaborative.

Enclosed are donations in memory of our dear friend **George Kuzmycz**. George's personality, humor and insights always added to our co-ed book club discussions. Enclosed is a donation in the amount of **\$78.00** to the Museum's Building Fund.

Woodley Gardens Book Club
(Pat & Mike Salapka, Fran Levy, Camilla Hirschel, Donna Hickman).

У пам'ять **бл. п. Михайла Єйни** складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ а синові з родиною висловлюємо наші щирі співчуття.

Ярослав і Ольга Городецькі.

Замість квітів на свіжу могилу нашого дорогого приятеля **бл. п. інж. Василя Кунди** складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Василь та Ліна Камінські.

У пам'ять **бл. п. Ярослави Дутки** приятелі зложили **325.00 дол.** на потреби УМ: **150.00 дол.** — Лариса С. Гординська;

по 50.00 дол. — подружжя Бейгерів, Люба Стефанівська, Ірена Тамара Гординська; **25.00 дол.** — Юрій Олесницький.

У світлу пам'ять дорогої тети і кузинки **бл. п. Уляни Козак** на нев'янучий вінок складаю **150.00 дол.** на потреби УМ. Доні Оксани Кіналь і родині висловлюю щирі і сердечні співчуття.

Д-р Лідія Керницька Тедеші.

У тридцяті болючу річницю трагічної смерті **бл. п. Миколи, Надії та Оксани Мостовичів** складаємо **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Леонід і Оксана Мостовичі.

У світлу пам'ять дорогої товаришки шкільної лавки Бережанської гімназії **Ліди Сак-Данилюк** складаю на будову Музею **50.00 дол.**, а родині висловлюю щире співчуття.

Інж. Роман Винник.

Замість квітів на могилу **бл. п. Наталії Волинець**, мами моєї товаришки Христі Соневицької, складаю **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Родині висловлюю щирі співчуття.

Діонісія Брочинська.

У тридцятиліття трагічної смерті родини **Мостовичів** — **д-ра Миколи, Надії і доні Сяні** складаю **50.00 дол.** через 22-ий Відділ СУА в Чикаго на Будівельний Фонд УМ. Родині покійних висловлюю найщиріші співчуття.

Мирослава Цибрівська з дітьми і внуками.

У пам'ять **бл. п. Ольги Ковальчук Івасівки** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Григорій Дам'ян і Микола Дам'ян.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-ра Юрія Чировського**, сина професора Миколи і Іванни Чировських, складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Михайло Ковальчук

Замість квітів на свіжу могилу моєї приятельки **Уті Суської** складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Ірена Бачинська

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Дарії Возняк-Кміцикевич** складаю **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Родині висловлюю щирі співчуття.

Марія Фіглюс з дітьми.

На нев'янучий вінок у світлу пам'ять моєї дорогої і незабутньої сестри **бл. п. Нусі Стецько** складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Надія Плакида

У світлу пам'ять нашої незабутньої мами **бл. п. Ніни Лощенко** складаємо **200.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Неоніла та д-р Сергій Винярські.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Марії Савчак**, Почесної голови СУА, складаю **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Горем опечаленій родині висловлюю щирі співчуття.

Іванна Шкарупа

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Марії Савчак**, Почесної голови СУА, складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

17-ий Відділ СУА — голова Відділу Мирослава Тершаковець.

Замість квітів на свіжу могилу моєї гімназійної товаришки і приятельки **бл. п. Марії Савчак** складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Євгенія Ратич

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Марії Савчак** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Люба Лапчак-Лесько і Михайло Лесько.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Марії Савчак** складаю **20.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ через 64-ий Відділ СУА.
Дарія Цвіль

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Марії Савчак** складаю **20.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ через 64-ий Відділ СУА.
Ярослава Стасюк.

У пам'ять **бл. п. Марії Савчак** складаємо **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Инж. Сидір і Марія Тимяки.

У пам'ять **бл. п. Михайла Білоуса** складаємо **170.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ: **по 50.00 дол.** — Любомир і Лариса Зелики, Ярослав та Марія Томоруги; **по 25.00 дол.** — Sir Harry Polche, Ярослав та Галина Оберишини, Володимир і Олімпія Роговські, Олег і Оксана Лопатинські; **20.00 дол.** — Ярослава Стасюк.

У пам'ять **бл. п. Михайла Білоуса** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Лідія і Богдан Казевичі.

У пам'ять **бл. п. Михайла Білоуса**, чоловіка членки 64-го Відділу Наталії Білоус, складаємо **110.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ: **по 20.00 дол.** — Христина Навроцька, Люба Раковська, Софія Салдан; **15.00 дол.** — Люба Прокоп; **по 10.00 дол.** — Люба Артимішин, Дарія Костів, Галина Цігаш; **5.00 дол.** — Уляна Старосольська.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Мирослава Раковського** складаю **20.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ, через 64-ий Відділ СУА.
Ярослава Стасюк

У світлу пам'ять **бл. п. Марії Савули** складаємо **200.00 дол.** на потреби УМ: **по 100.00 дол.** — Дарія Кузик, Роман і Наталка Кузики.

У світлу пам'ять **бл. п. Ніни Лощенко**, незабутньої матері членки 12-го Відділу СУА Неонілі Винярської, замість квітів зложили **250.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ: **по 50.00 дол.** — д-р Богдан і Ореста Ткачуки, д-р Мирон і Марта Боднарі, Володимир і Анна Мотики; **по 20.00 дол.** — Ірина Кашубинська, д-р Юрій і Емілія Русини, Іванна Зінченко; **по 10.00 дол.** — Люба Дармохвал, Оля Демянчук, д-р Володимир і Люба Боднарі, Мері Санчез.

У пам'ять **бл. п. Ольги Івасівки і бл. п. Валентини Переяславець** складаємо **50.00 дол.** на потреби УМ. Родині О. Івасівки висловлюємо щирі співчуття.
Іванна Мачай і д-р Марта Мачай.

Замість квітів на свіжу могилу **сл. п. Михайла Глушка**, чоловіка нашої Марійки — членки 19-го Відділу, і брата Миросі Глушок складаємо **175.00 дол.** на потреби УМ: **по 50.00 дол.** — Марійка Глушок, Мирося Глушок; **по 25.00 дол.** — Ярослава Лабка, Дарія Кузик, Віра Сендзік.

Вшановуючи пам'ять мого чоловіка **бл. п. Володимира Стацишина** через 93-ій Відділ СУА складаю **20.00 дол.** на потреби УМ.
Стефанія Стацишин

In memory of **Mrs. Stephania Evanchuk**, former President of UNWLA Branch 74, we are donating **\$40.00** to the Ukrainian

Museum: **\$30.00** — Dr. Ilia & Sophia Roman; **\$10.00** — Dr. Tamara Tymciurak.

ЧЕРЕЗ КОМІТЕТ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ, РОЧЕСТЕР, Н.Й.

ДАТКИ

500.00 дол. — Українська Федеральна Кредитова Спілка, Рочестер.

25.00 дол. — Марта Крамарчук.

Замість квітів у пам'ять **бл. п. Михайла Єйни** складаємо **220.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Родині покійного висловлюємо глибокі співчуття. **50.00 дол.** — Іван і Наталія Олексини; **по 25.00 дол.** — Людовик і Аріядна Бахи. Володимир Мотики; **по 20.00 дол.** — Іван та Марія Крамарчуки, Ростислав та Тетяна Шутер, Ірина Шмігель, Іванна Мартинець; **по 10.00 дол.** — Мирон та Ірина Руснаки, Василь та Ірена Семанюки, Олена Довгалюк, Люба Домбчевська.

Замість квітів у пам'ять **бл. п. Роми Лапуньки** складаємо **115.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Родині покійної висловлюємо глибокі співчуття. **25.00 дол.** — Наталія Гуран; **20.00 дол.** — Ольга Ганушевська; **по 10.00 дол.** — Люба Домбчевська, Анна Єйна, Ірина Руснак, Іванна Мартинець, Мирослава Приймак, Анна Смеречинська, Ірена Шмігель.

На свіжу могилу у пам'ять **бл. п. Івана Штайнера**, який помер у Мюнхені, (Німеччина), складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Дружині Олі і доні Оксані Бабюк з родиною та сестрі Юлі Вертипорох шлемо наші глибокі співчуття.

Іванна, Мирон та Ліля Мартинці.

На свіжу могилу **бл. п. Володимира Зелеса** складаємо **30.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Дружині Славі, доні Зірці та синові Юркові шлемо наші глибокі співчуття.

Іванна, Мирон та Ліля Мартинці.

Замість квітів у пам'ять **бл. п. Михайлини Пилипець** складаємо **145.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Родині покійної висловлюємо глибокі співчуття: **50.00 дол.** — Ірена Шмігель; **25.00 дол.** — 47-ий Відділ СУА; **20.00 дол.** — Наталія Гуран; **по 10.00 дол.** — Марія Лілак, Ірина Руснак, Марія Лещишин, Марія Костів, Марія Джус, Тамара Гривнак, Катерина Щур.

Замість квітів у пам'ять **бл. п. Богдана Яцури** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Людовик і Аріядна Бахи.

Замість квітів у пам'ять **бл. п. Марії Паславської** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Людовик і Аріядна Бахи.

У пам'ять **бл. п. Ореста Гафтковича** складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Д-р Мирон і Марта Боднарі.

У пам'ять **бл. п. Романа Домбчевського** складаємо **30.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Олег і Лариса Еляшевські.

ЩИРО ДЯКУЄМО ЗА ПІДТРИМКУ

УПРАВА І АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ.

ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ "НАШЕ ЖИТТЯ"

Щиро дякую союзникам 28-го Відділу у Ньюарку за те, що своїми молитвами, добрими побажаннями та відвідуваннями допомогли мені видужати. Також сердечно дякую Романні Пиндус та її синові за чудові квіти. З цієї нагоди складаю **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Ірена Качмарська

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

Замість квітів на свіжу могилу світлої пам'яті Почесної голови Союзу Українок Америки **Марії Савчак** складаємо **100.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

**Управа і членки 56-го Відділу СУА,
Норт-Порт, Флориди.**

Замість квітів на свіжу могилу членки нашого Відділу **бл. п. Розалії Капустій** а також приятельки і помічниці Відділу **бл. п. Анастасії Волкер** складаємо **50.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

**50-ий Відділу СУА,
Енн Арбор, Міш.
Оксана Хейс,скарбник.**

Замість квітів на могилу **бл. п. Миколи Хоманчука** складаю **20.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Ірена Качмарська.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Людвіки Васильців** складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Родині висловлюємо найщиріші співчуття.

Орися, Юрій і Таїса Яцусі.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Михайла Суботина** складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Родині висловлюємо найщиріші співчуття.

Орися, Юрій і Таїса Яцусі.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-ра Семена Дорошцака** складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Дружині Ірені з родиною висловлюємо щирі співчуття.

Марія і Степан Матвійківи.

У пам'ять мого чоловіка **бл. п. Осипа Стельмаха** складаю **50.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Дружина Анна Стельмах з родиною.

ФОНД ЧОРНОБИЛЯ СУА

ПОЖЕРТВИ ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1998 Р.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

Замість квітів на свіжу могилу мого кузина **бл. п. Степана Кульчицького** складаю **25.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА.

Марія Кузьма.

Замість квітів на могилу **бл. п. Володимира Баслядинського** складаємо **50.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА. Матері, сестрі і родині висловлюємо сердечні співчуття.

Ірена і Петро Щерби з Вільмінгтону.

У світлу пам'ять **бл. п. Михайла Ейни**, складаємо на Фонд Чорнобиля СУА **по 25.00 дол.** — А. Смеричинська, Мирослава Приймак. **Разом 50.00 дол.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Зені Сохор-Перрі** складаю **30.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА.

Марійка Панчак

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Зеновії Сохор-Перрі** складаю **50.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА.

Катерина Росола

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-р Зені Сохор** складаємо **25.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА.

С. і М. Колодії.

У світлу пам'ять **бл. п. Зені Сохор-Перрі** складаю **50.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА.

Дарія Кузик

Замість квітів на свіжу могилу **д-р Зені Сохор-Перрі** складаю **50.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА. Опечаленій родині висловлюю сердечні співчуття. **Леся Яцкевич.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Іванни Тиндик** через 51-ий Відділ СУА в Мілвокі Віс. на Фонд Чорнобиля СУА зложили приятелі і членки Відділу: **по 50.00 дол.** — 51-ий Відділ, Євгенія і Зенон Федорончуки, Михайло Світлик; **40.00 дол.** — Марія і Михайло Сидори; **30.00 дол.** — Марія і Володимир Пискіри; **по 25.00 дол.** — Ірена Олексюк, Уляна Павлинська; **по 20.00 дол.** — Ірена й Александер Білевичі, Александра Шимоняк, Lona and Jerry Johann, Magerowski Family, **15.00 дол.** — Й. Кметь; **по 10.00 дол.** — Роман Стопницький, Ірена Кіт, В. Синчишин. **Разом 395.00 дол.**

У пам'ять **бл. п. Івана Гурика**, батька Лесі Рицар, складаємо через 83-й Відділ СУА на Фонд Чорнобиля СУА: **35.00 дол.** — Джейн і Дейвід Ліндберги; **25.00 дол.** — Алла і д-р Роман Трохимчуки. **Разом 60.00 дол.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Миколи Стецьківа**, який відійшов у вічність 29 січня 1998 року, через 83-й Відділ СУА на Фонд Чорнобиля СУА склали: **150.00 дол.** — Остап і Марійка Стецьківи (Канада); **100.00 дол.** — Орест і Ліда Цяпки; **по 50.00 дол.** — Уляна і Борис Глинські, Дарія і Богдан Кекіші, Іван і Галя Одуляки, Надя і Богдан Савчуки, Юрій й Оксана Базелевські, Юрій й Дарія Долинські, Анна Кравчук, Донна Чехович; **по 25.00 дол.** — Стефанія і Дмитро Косовичі, Борис Кекіш; **20.00 дол.** — Галина Оберишин; **15.00 дол.** — Лідія Закревська. **Разом 735.00 дол.**

У світлу пам'ять **бл. п. Іванни Медвідь**, яка померла 20 січня 1998 р. в Кліфтоні, Н.Дж., 70-ий Відділ СУА призначив збірку на Фонд Чорнобиля СУА: **по 50.00 дол.** — Дарія Калатало, Пласт, станиця Пассаїк, Марія і Богдан Полянські, Х. П. Турчин, Юлія Ховайло, Ірина і Богдан Чайківські; **30.00 дол.** — Ольга і Мирон Гнатейки; **по 25.00 дол.** — Марія Бакалець, Дарія і Орест Темницькі, Ірина Цапар; **20.00 дол.** — Мирон Чолган; **по 15.00 дол.** — Олена Бобиляк, Ольга Мочула; **по 10.00 дол.** — М. і І. Борбичі, О. і І. Буртики, Я. і М. Дяченки, А. Ваньо, К. Гречак, Дора Герасимович, Ліда Ігнат, Стефа Квасовська, Марія Мартинюк, Світляна Марченко, Леся Мочула. Збірку переслала Ірена Чайківська. **Разом 565.00 дол.**

З РІЗНИХ НАГОД

28-ий Відділ СУА в Ньюарку, Н.Дж., на традиційній різдвяній зустрічі "заколядував" **81.00 дол.**, які членки пожертвували на Фонд Чорнобиля СУА.

ЖЕРТВОДАВЦІ

93-ий Відділ СУА — Гартфорд, Кт. **100.00 дол.**
St. George Ukrainian Post 401 Catholic War Veterans **100.00 дол.**

ФОНД СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

У світлу пам'ять незабутньої дорогої матері **бл. п. Іванни Тиндик**, яка відійшла у вічність 14 січня 1998 р., складаємо **350.00 дол.** на Фонд Суспільної Опіки СУА з призначенням на допомогу сиротам в Україні: Ірена і Володимир Воловчуки, Богданна Душинська, Ярослава й Андрій Пискірі, Соня й Евстахій Масники.

Замість квітів на могилу **бл. п. Марії Савчак**, Почесної голови СУА, складаємо **100.00 дол.** на Фонд Суспільної Опіки СУА з призначенням на допомогу сиротам в Україні.

Д-р Василь Калинович.

У першу річницю смерті **бл. п. Романа Яськова** складаю через 56-ий Відділ СУА **100.00 дол.** на Фонд Суспільної Опіки СУА з призначенням на допомогу сиротам в Україні.

Дружина Леся Яськів.

У пам'ять **бл. п. Романа Яськова** складаю через 56-ий Відділ СУА **10.00 дол.** на Фонд Суспільної Опіки СУА з призначенням на допомогу сиротам в Україні.

Марія Стефанишин.

У пам'ять **бл. п. Марії Марковської**, **бл. п. Осипа Герича** і **бл. п. Володимира Балонного** складаю через 56-ий Відділ СУА **60.00 дол.** на Фонд Суспільної Опіки СУА з призначенням на допомогу сиротам в Україні.

Анна Гомик.

У пам'ять **бл. п. Марії Марти Гапій** складаємо **25.00 дол.** на Фонд Суспільної Опіки СУА з призначенням на допомогу сиротам в Україні. Родині висловлюємо сердечні співчуття.

Марія і Мирон Кузьми.

З РІЗНИХ НАГОД

Повернені кошти за квитки на "Вишивані вечорниці" в сумі **30.00 дол.**, складаю через 56-ий Відділ СУА на Фонд Суспільної Опіки СУА з призначенням на допомогу сиротам в Україні.

Анастасія Мерещак

ЖЕРТВОДАВЦІ

Борис Галаган — Нью-Йорк, Н.Й. **100.00 дол.**
93-ий Відділ СУА, Гартфорд, Кт. **100.00 дол.**

ЩИРО ДЯКУЄМО

Лідія Черник,
референтка Суспільної
Опіки СУА.

Анна Рак,
скарбник Суспільної
Опіки СУА.

відала однаково: "Да не, до Прип'яті так само, як у нас!" Більше того, у с. Гдень Брагінського району Гомельської області, що знаходиться також у зоні відчуження, серед кількох десятків опитаних місцевих автохтонів усі крім однієї жительки визнали себе українцями.

Отож задокументований польовий матеріал послужить надійною основою для остаточного розв'язання цієї і десятків подібних проблем, а відтак і утвердженню об'єктивної історичної істини та формуванню самостійної, науково обґрунтованої держав-

ницької ідеології України. Першоджерела експедиційників дозволять по-новому оцінити внесок українського народу до загальнослов'янської та загальноєвразійської культури, сприятимуть позбавленню у сучасного громадянина України синдрому "молодшого брата" та комплексу меншовартости, утверджать національну гідність у співвітчизників: як на Батьківщині дідів і прадідів, так і в українських синів і дочок, які волею Долі опинилися поза її межами.

12 березня 1998 р.

НАШИМ ДІТЯМ

ІВАННА САВИЦЬКА

МОЇЙ МАМІ

Люблю Тебе, Матусенько єдина,
Любов'ю щирою, як любить лиш дитина,
І Господа щоденно я молю,
Щоб зберігав Він матінку мою.
Люблю Тебе, хоч, може, любя Ненько,
Непослухом раню Твоє серденько.
Що вражене, до болю давить грудь.
Прости мені, Матусенько, забудь.
Прости мені, Ти вмієш все прощати,
Ласкава, добра, терпелива Мати!
Ти янгол мій, що злинув просто з неба,
Люблю Тебе — і більше слів не треба.

НІНА МУДРИК-МРИЦ

НАЙВАЖЧА МОЛИТВА

Світанок примружував очі від гарячих струменів соняшного проміння, що випливали із-за небосхилу на землю. Рання Зірничка докінчувала вимітати сні віником світла, а бильця трав та листя дерев умивалися в холодній росі й струнчилися до ранішньої молитви.

Соняшні промені метушилися, неначе світлокрилі бджілки, збирали молитви із сердець усього живого на землі, несли їх Всевишньому. Господь чекав молитов, щоб справедливо розподілити ласку любови поміж своїми живими створіннями.

Два промені-друзі Зорянко та Світланко забарилися трішки. Ледве встигли погасити останні зорі на небосхилі й тепер летіли, плече-у-плече, й шукали молитов, щоб занести їх на небо. Заглянули у велике вікно просторої будівлі й Світланко поспішно загомонів:

— Цю молитву понесу я! Вона з важливих та важких. Господь зрадіє нею!

Промінчик залетів у багацьки влаштовану кімнату. У кутку на м'яких подушках клячав товстий, пишно одягнений чоловік і бив поклони перед іконою в золотих рамах. Світланко підхопив довгу й гарячу молитву на прозорі крильця й майнув у височінь.

Рис. Ніни Мудрик-Мриц.
Drawing by Nina Mudryk-Mryc.

— А що ж я понесу? — зажурився Зорянко й заподливо почав розглядатися по доквітлі.

До огорожі багацької будівлі притулилася убогенька хатина. До маленької шибки її вікна тулилося бліде хлоп'яче личко. Він також молвився, але його молитва була коротка, без вишуканих слів. Хлопчик не клячав і не бив поклонів.

— Не варто трудитися, — подумав Зорянко. — Ця молитва така коротка й убога, що з нею впораються й найслабші крильця. Пошукаю якоїсь важкої... — і промінчик полетів від вікна хатини.

Незабаром Зорянко знову зупинився біля убогого віконця. Йому не поталанило знайти помітнішої молитви, бо промені вже всі понесли на небо.

Зорянко заглянув у кімнату хатини й завмер. На постелі лежала недужа жінка. Очі її горіли від гарячки, а спалені уста, з мукою, прохали: — води!

Хлоп'я метнулося від вікна й підбігло до хворої з глечиком холодної води. На устах хлопчика ще тремтіли слова молитви, а очі його були повні сліз.

Зорянкові стало важко на серці:

— Не плач, — шепнув він і притулився до блідої щічки хлопця. — Я візьму твою маленьку молитву й понесу Господеві!

Ранок переливався струменями соняшного проміння. Воно пронизувало простір і несло Господеві земні молитви. Попереду всіх летів Світланко, а Зорянко линув на самому кінці. Друзі-промені спостерігали лет Світланка й Зорянка та вельми дивувалися:

— Гляньте яка багата Світланкова молитва, аж переливається проханнями про гроші, достаток, шовки, самоцвіти, урожай, успіх і... чого там ще немає!

— Важко буде йому долетіти до Бога й донести все це добро.

— Важко? Та ж він перед веде й крила його цілком не втомлені!

— А друг його Зорянко на самому кінці, й молитва в нього така маленька!

— Тільки одне прохання в ній: здоров'я недужій неньці та й подяка за благословення Боже, за доброту людську, за хліб та хатину вбогу...

— Все ж таки важко Зорянкові, ледве во-рушить крильцями, останній летить.

Усі молитви лежали вже у стіп Господніх, коли задиханий, докраю втомлений Зорянко поклав свою маленьку молитву в ласкаві долоні Божі. Господь не дозволив відпочити знеможеному промінчикові. Його першого поблагословив і поклав на його крильця радісну усмішку свою й благодать любови своєї, щоб відніс їх в убогу хатину блідолицього хлоп'яти.

Ще ніколи не носив Зорянко такого безмежного тягаря на крилах, але в серці в нього

Рис. Ніни Мудрик-Мриц.
Drawing by Nina Mudryk-Mryc.

було так багато щастя й воно цвіло такою нездоланою силою, що промінчик цілком не відчував втоми. Поспішав, щоб блідолиций хлопчик не ждав довго на світлу ласку Божу.

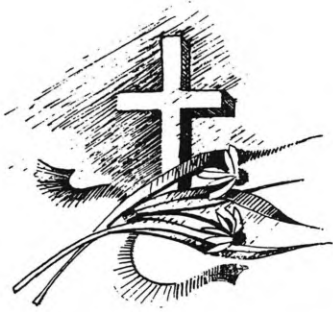
ЛІНА КОСТЕНКО

ПОЛЬОВІ ДЗВІНОЧКИ

Піднімає джміль фіранку,
Каже: — Доброго вам ранку!
Як вам, бджілко, ночувалось?
Чи дошу не почувалось?
Виглядає бджілка з хатки:
— У дзвіночку добре спатки.
Цей дзвіночок — як намет.
Тільки дощ — як кулемет.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

23 листопада 1997 р. закінчила свій життєвий шлях членка 74-го Відділу СУА в Чикаго, довголітня його голова **бл. п. Стефанія Іванчук**.

Не була вона політичною емігранткою, як більшість з нас, членок Союзу Українок Америки, і України ніколи не бачила. Прийшла на світ 17 квітня 1911 р. в Міссурі, в околицях Ст. Люїс у родині свідомих українських емігрантів Василя і Марії Бартошів.

Нераз судилося малій Стефі — доні шахтаря — бігати босоніж, бо незavidною була доля тодішніх емігрантів у чужому світі, проте, найстарша з трьох дітей дівчинка, була цікавою до забави і до науки.

Переїхавши з родиною до Дітройту, з успіхом закінчила середню школу, та економічний відділ університету. В Дітройті пройшла її молодість. Були це часи, коли українська молодь почала організовуватися. Створювалися танцювальні й театральні гуртки, хори, спортові товариства, курси українознавства. У 1929 р. у Дітройті створився перший Відділ СУА, в організуванні якого найбільше проявила себе Юлія Шустакевич (перша голова СУА), Анастасія Вокер та інші. До 1935 р. заснувалися ще три відділи. Пригадує, покійна з гордістю згадувала, що в тих часах була уже членкою СУА. Мабуть, тоді також полюбила громадську працю. Найкращим прикладом був батько який, крім щоденної тяжкої праці на фабриці Форда, належав до комітету будови нової церкви, та був секретарем місцевого відділу УНСоюзу.

У 1933 р. Стефанія одружилася з Іваном Іванчуком. Свідомий син українських емігрантів, уродженець Манітоби, відзначався великою активністю в громаді, брав участь у розбудові УНСоюзу, та інших громадських і церковних організаціях. Обоє працювали, взаємно допомагаючи і підтримуючи себе у всіх обставинах життя. Виховали дві доньки — Клавдію та Іванну.

У 1959 році ціла родина переїхала до Чикаго. То була болюча розлука з Дітройтом, однак швидко пристосувалися до нового міста, нового життя. Доньки позакінчували студії, одружились. Покійна була також активна у парафії св. Йосифа та довгі роки очолювала прицерковні організації. Стала членкою нашого 74-го Відділу СУА. Не боялася відповідальності. Неодноразово очолювала Відділ, навіть тоді, коли відсвяткувала своє 80-ліття. Завжди ділова, скромна, спокійна, увічлива. Відзначалася глибокою релігійністю: завжди починала сходити молитвою, пам'ятала про хворих і покійних членок та їхні родини. Надзвичайно раділа, коли вдалося їй роздобути габльотку, та примістити у банку "Самопоміч" з експонатами українського народного мистецтва. На сходити приходила зі смаком одягнена, з гарною зачіскою, немов на свято. До сходи сумлінно підготовлялася. Свої звіти на Окружний з'їзд чи загальні збори приготувляла рідною мовою, хоча це завдало їй багато праці. Відчувала, що так повинно бути.

Після смерті чоловіка, дальше була активною у громаді. Та однак, з літами, здоров'я підупадало. Тоді пригорнули до себе любу маму й бабуню донька зі зятем і трьома внуками, яких безмежно любила. Заснула навіки у їхньому домі.

Донька покійної у похоронному заведенні в присутності родини, союзнок та приятелів, прощаючи маму, зі зворушенням змалювала глибину безкорисної материнської любови.

День похорону, 26 листопада був, з ласки Божої, напрочуд теплий, соняшний, погідний, немов ніс зі собою якесь особливе призначення. Віримо, що саме тоді, покійна стала перед престолом Всевишнього з чистим серцем і світлою душею.

Вічна їй пам'ять!

Ярослава Панчук

20 січня 1998 р. родина, союзнянки і знайомі відпроварили колишню пластунку й довголітню союзнянку **Іванну Медвідь з Яницьких** на вічний спочинок. Відійшла від нас вірна дочка української католицької церкви, патріотка, громадська діячка. Народилася 1-го листопада 1906 р. у підкарпатському місті Долина на Івано-Франківщині. В Долині закінчила Народну школу і один рік учительської семінарії. Докінчила навчання у Стрию. 1923 р. вступила до Пласту — VIII куреня ім. княгині Ольги — була секретаркою, гуртковою а від 1925 до 1927 — курінною. У квітні, 3 дні перед матурою, польська поліція заарештувала її у зв'язку з ліквідацією Пласту. В той час вона вже працювала у підпіллі. Арештовану перевезли до Львова та тримали два тижні на допитах, але Іванна не заломилася.

Вона завдячувала загартований характер, віру в свої сили і бажання служити своїй громаді й народові, вихованню в Пласті. Тому її домовину прикрасував пластовий прапор.

1927 р. здавши матуру, переїхала до Долини де почала працювати учителькою у Рідній Школі. Державної праці не дістала тому, що польська влада вимагала іншої метрики, що було рівнозначне зі зміною національності. Далі виникнула потреба керувати спортивною дружиною "Сокіл". Дружина була політично свідомою одиночкою і після смерті О. Басараб у 1924 р., зродився завзятий опір окупантові.

У 1939-1940 роках працювала у школі. Добрі люди попередили, що готують її на листу вивозу у Сибір. 25 квітня 1940 р. з дванадцятирічною дитиною покинула рідну землю і опинилася в Німеччині.

1950 р. довелось емігрувати до Америки. Початки були тяжкі, проте Іванна відновила у 1953 р. свою діяльність у Пласті. Кожного року під час вакацій (від 1953-1958 рр.) була опікункою дівочих новацьких і юнацьких таборів на "Вовчій тропі" в Іст-Четгем. Також учителькувала у Рідній Школі в Пассейку і ще знаходила час для 70-го Відділу СУА — була довголітньою його членкою. Дуже жалувала, що, з огляду на слабе здоров'я, не могла відвідати рідні сторони, але тішилася, що Господь дозволив їй дочекатися відновлення незалежності України. Для здійснення цієї ідеї вона віддала свої найкращі юні роки.

Залишила в глибокому смутку доні Орису і Марту з родинами, багато подруг союзнок і добрий незабутній спогад виняткової людини.

Ольга Буртик

ГОЛОВНА УПРАВА СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ПОЧЕСНІ ГОЛОВИ
Лідія Бурачинська
Іванна Рожанковська
Марія Савчак

Анна Кравчук — голова СУА

ЕКЗЕКУТИВА

Ольга Тритяк — 1-ша заступниця голови
Софія Геврик — 2-га заступниця голови для справ організаційних
Марта Богачевська-Хом'як — 3-тя заступниця голови для справ культури
Ірина Куровицька — 4-та заступниця голови для справ зв'язків
Варка Бачинська — протоколярна секретарка
Таїсса Турянська — скарбничка
Надія Цвях — фінансова секретарка
Ярослава Рубель — для справ преси
Оксана Фаріон — вільний член
Марія Пазуняк — вільний член

РЕФЕРЕНТУРИ

Лідія Черник — суспільної опіки
Ірена С. Олексюк — виховна
Люба Біловшук — стипендій
Марта Яросевич — екології

ГОЛОВИ ОКРУЖНИХ УПРАВ

Квітка Іваницька — Дітройт
Марія Раковська — Філадельфія
Олександра Кіршак — Нью-Йорк
Марта Стасюк — Північний Нью-Йорк
Марія Полянська — Нью Джерзі
Іванна Шкарупа — Огайо
Любомира Калін — Чікаго
Марта Рудик — Нова Англія
Теодозія Кушнір — Центральний Нью-Йорк
Марія Одежинська — зв'язкова далеко віддалених відділів

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Іванна Ратич — голова
Рома Шуган — член
Іванна Ганкевич — член
Лідія Колодчин — заступниця
Надія Савчук — заступниця

Ольга Рибаків — парламентаристка

Ірена Чабан — головний редактор "Нашого Життя"
Тамара Стадниченко — редактор англomовної частини журналу

THE NATIONAL BOARD OF THE UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.

HONORARY PRESIDENTS

Lidia Burachynska
Iwanna Rozankowskyj
Maria Savchak

Anna Krawczuk — President

EXECUTIVE COMMITTEE

Olga Trytyak — 1st Vice President
Sophia Hewryk — 2nd VP — Membership
Martha Bohachevsky Chomiak — 3rd VP — Culture
Iryna Kurowyckyj — 4th VP — Public Relations
Barbara Bachynsky — Recording Secretary
Taissa Turiansky — Treasurer
Nadia Cwiach — Financial Secretary
Jaroslawa Rubel — Press
Oxana Farion — Member-at-Large
Maria Pazuniak — Member-at-Large

CHAIRS

Lidia Czernyk — Social Welfare
Irena S. Oleksiuk — Education
Luba Bilowchtchuk — Scholarship/Children
Student Sponsorship Program
Marta Jarosewich — Ecology

REGIONAL COUNCILS

Kwitka Iwanycky — Detroit
Maria Rakowsky — Philadelphia
Alexandra Kirshak — New York City
Martha Stasiuk — New York - North
Maria Polanskyj — New Jersey
Iwanna Shkarupa — Ohio
Lubomyra Kalin — Chicago
Marta Rudyk — New England
Theodosia Kushnir — New York — Central
Maria Odezhynska — Liaison for Branches-at-Large

AUDITING COMMITTEE

Joanna Ratyck — Chair
Roma Shuhan — Member
Iwanna Hankewycz — Member
Lidia Kolodchin — Alt Member
Nadia Sawczuk — Alt Member

Olha Rybakiw — Parliamentarian

Ірена Чабан — Editor-in-Chief "Our Life"
Тамара Стадниченко — English editor "Our Life"

КАНЦЕЛЯРІЯ СУА / UNWLA Inc. HEADQUARTERS:
Електронна пошта/e-mail: unwla@worldnet.att.net

108 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 533-4646 Адміністратор бюро — **Наталія Дума**
Office administrator — **Natalia Duma**

Години урядування: від 10:00 до 4:00 по пол.
Адміністратор-бухгалтер "Нашого Життя" — **Орися Яцусь**
Business Administrator "Our Life" — **M. Orysia Jacus**
Tel. & Fax (732) 441-9377

СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА / UNWLA Inc. SCHOLARSHIP PROGRAM:

171 Main Street, P.O. Box 24, Matawan, NJ 07747-0024
Tel.: (732) 441-9530; Fax: (732) 441-9377
Luba Bilowchtchuk, Chair

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ / THE UKRAINIAN MUSEUM:

203 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 228-0110 Fax (212) 228-1947
E-mail: UkrMus@aol.com

Periodicals Postage Paid at New York, N.Y. and at additional mailing offices (USPS 414-660).

108 Second Avenue, New York, N.Y. 10003

Взори Східньої Галичини. Вишивати нитками ДМС червоними ч. 666, жовтими ч. 742 і чорними. Із збірки Євгенії Бачинської-Федусевич.
Patterns from Eastern Halychyna. DMC red 666, yellow 742, and black. From the collection of Evhenia Bachynsky-Fedusevych.